دوهم کال دوهمه گڼه

(۱۳۹۸.ش)

سلطان ملخي توخي

خپلواکه اسلامي علمي ادبي او اجتماعي مهالنۍ مجله

امام شافعي (رح)

انسانيزم

خپلي هيلي مه وژنئ

د لاجوردو ترانزيتي لار

لنډه غر وزګړی

حشره خوړونکي نباتات

له اجتماعي شبکو د استفادې اداب

افغانستان د اقتصادي جګړې په درشل کي

د مسلمان نسل چټکه وده او د نورو وارخطايي

د انسان زړه د قران کريم په هنداره کي

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

سلطان ملخي توخي

خپلواکه اسلامي،علمي،ادبي او ټولنیزه مهالنۍ مجله

د امتیاز څښتن : په کندهار ولایت کي د زابلي محصلینو خپلواکه ټولنه
بنسټګر :بشیر احمد نظري
مسؤل مدیر : انجنیر امان الله حقیار
مرستیالان : نصیب الله زاهد
فرهنګي کمیټه : عبدالقاسم زابلی، محمد براط نشاط، عبدالولي ذهین، احمد ربنتین

استازی

کندهار	بشیراحمد نظري-	۰۷۰۰۴۰۳۶۷۹
کابل	عصمت ولي خانزاد-	۰۷۰۰۰۱۶۱۱۶
ننګرهار	سمیع الله سعادت-	۰۷۰۷۰۵۷۱۱۶
هلمند	رحمت الله رحمتي-	۰۷۰۵۱۷۴۱۸۸
قلات	نصیب الله زاهد -	۰۷۰۷۵۶۶۳۴۳
شاجوي	امان الله حقیار-	۰۷۰۵۵۷۸۰۹۴
پکتیا	فیصل منلی-	۰۷۰۸۳۳۸۵۱۱
غزنی	علي ګل فقیر-	۰۷۰۵۰۹۲۵۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

۱. سرلیکنه ٥

۲. امام شافعي.. ٦

۳. د اسلام له نظره د زړونو امراض او درملنه يې.. ۹

٤. انسانیزم.. ١٤

٥. دښاغلي ایمل (امیدي) لنډه پیژندنه ١٥

٦. ځوان نسل ته پاملرنه ١٩

٧. افغانستان د اقتصادي جګړې په درشل کي.. ۲۲

۸. د مسلمان نسل زیاتېدل او پر ضد يې پلانونه.. ۲٤

۹. د ټولنیزو شبکو څخه د استفادې ادبونه.. ۲۸

۱۰. شعـــــر.. ۳۰

۱۱. افغانستان.. ۳۱

۱۲. ایماني ژوند ۳۱

۱۳. لنډغر وزګړی.. ۳۲

١٤. د لاجورد ترانزیټي لاري اقتصادي ارزښت.. ۳۳

١٥. خپلي هیلي مه وژنئ ۳٥

١٦. زموږ د ټولني تر ټولو اساسي ستونزه څه ده؟.. ۳۷

١٧. د منفي فکر زیانونه ۳۹

١٨. بې ارزښته افتخار ٤٠

١٩. حشره خوړونکي نباتات.. ٤١

۲۰. درنو هیوادوالو! ٤۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱. درنو او پتمنو هیوادوالو!.. ٤٣

۲۲. په کندهار ولایت کې دزابلي محصلینو د ټولني د مشر پیغام ٤٤

۲۳. چاپیریال کې ټولنیز ژوند ٣٦

۲٤. د زابل ولایت لنډه پېژندنه ٤٩

۲۵. شعر ٥٠

۲٦. د سګرېټو زیانونه او د روږدو پایلي.. ٥١

۲۷. شعر ٥٢

۲۸. د امنیت اهمیت ٥٣

۲۹. نبوي جومات ٥٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرليکنه

چاپي رسنۍ چي يو مهال د انسانانو د خبرتيا او معلوماتو د يوازينيو سرچينو په توګه پېژندل کېدې او د نړۍ نژدې هر انسان يې تر لاسه کولو او لوستلو ته لېوالتيا لرله، په دې وروستيو او په ځانګړې توګه د يوويشتمي زېږديزي پېړۍ په لومړيو کي د انسانانو د ژوند بوختياوو او د انټرنيټي نړۍ پرمختګونو دغه برخه هم بې اغېزي پرې نه ښوده او د چاپ او لوست بازار يې د پخوا په پرتله کمرنګه سو خو لا يې هم خپل ارزښت ساتلی او د نړۍ په ګوټ ګوټ کي لوستونکي لري.

د زابلي محصلينو ټولني او فرهنګي کمېټې د پوره هلو ځلو او سترياوو په پايله کي د سلطان ملخي توخي مهالنۍ مجلې دوهمه ګڼه چمتو او دا دئ ستاسو تر لاسونو در ورسېده.

په دغه مجله کي تر ډېره په کندهار کي د مېشتو زابلي محصلينو ليکنو او مطالبو ته ځای ورکول سوی او هغه مطالب چي تر ډېره د زابلي علمي ستورو د فکرونو زېږنده او يا د څېړنو او پلټنو د هڅو محصول دي خپروو، موږ کوښښ کوو چي د زابل کلتور، تاريخ، علمي او فرهنګي خبرې د دې مجلې له لاري لا نور وځلوو.

موږ تر ډېره حده هڅه کړې چي مجله مو معياري او پر اصولو برابره وي، ترڅو له يوې خوا پکښې د زابلي محصلينو هڅې خوندي سي او له بل لوري لوستونکي ترې د خپل ذوق سره سمه ګټه واخلي.

نو که پکښې کومې تېروتنې وينئ، هيله ده چي د خپلې لويې او مهربانۍ له مخي مو وبخښئ.

بيا هم ستاسو درنو لوستونکو سالمو نيوکو او نېکو نظرونو ته سترګې په لاره يو، تر څو راتلونکې ګڼه مو لا هم د پوهې او معيار په ګاڼه سمبال سي او د شته احتمالي نيمګړتياوو مخنيوی پکښې سوی وي.

په پای کي يوځل بيا له هغو ټولو دوستانو څخه نړۍ نړۍ مننه کوو چي، د دې مجلې د مطالبو په راټولولو او چاپ کي يې خپله قلمي او مالي همکاري نه ده سپمولې او له برکته يې موږ او تاسو نن د دې مهالنۍ مجلې څښتنان يو.

تاسو د مجلې لوستلو ته رابولم!

په ټوله پښتنه، اخلاص او درناوي

اداره

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفي الله سالار

امام شافعي رحمه الله

کله چي دعراق د فقهاوو استاد امام ابو حنیفه رحمه الله وفات سو نوپه همدغه کال (۱۵۰ هجري) دحضرت محمد ﷺ په قوم کي یو داسي ماشوم دنیا ته سترګي وغړولي چي د علم ډیوې یې په لاسونو کي نیولي وې. دا لوی عالم محمد بن ادریس وو چي وروسته په امام شافعي رحمه الله مشهور سو.

امام لاپه زانګو کي وو، چي دپلار له سیوري څخه بې برخي سو، مور یې ووېرېده ، چي ده ته څه زیان ونه رسیږي نو مکې ته یې کډې بار کړې، خپله امام د خپل ماشوم توب په اړه وایې چي په یمن کي پیداسوم ، د پلار له مرګه وروسته اړ سوو چي له خپلي پاتي کورنۍ سره په مکه کي یوځای سو ، د لسوکالو وم چي مکې ته ولاړم اوهلته مي زده کړي پیل کړې.

امام وایي چي په همدغه وخت کي مي قران کریم یاد کړ او د حدیثو له لیکلو او یادولو سره مي ډېره مینه وه، هرڅه به مي چي له خپلو استادانو څخه اورېدل هغه به مي لیکل اویادول.

امام شافعي (رح) لس کاله په مکه کي تېر کړل په دې وخت کي یې دومره علم ترلاسه کړ چي د فتوا درس ورکولو پر ټولو اړخونو برلاسی وو ؛ خو د هغه تنده لاماته نه سوه او د نورعلم په لټه کي وو؛ نوهمهغه وو چي دامام مالک (رح) خوا ته مدیني منوري ته ولاړی، او د نورو زده کړو لپاره د امام مالک رحمه الله مخته کښېنستی.

امام وایې: کله چي امام مالک صاحب ته ورغلم نو راته یې وویل: نوم دي څه دئ؟ ماورته ویل: نوم مي محمد دئ ، هغه وویل: محمده! له خدایه ووېرېږه ، له ګناه ځان وساته، ته به په راتلونکي کي ستر عالم سې .

امام شافعي رحمه الله له امام مالک رحمه الله سره لس کاله پاتي سو، وروسته خپل ټاټوبي مکې ته راغلی ، د اقتصادي ستونزو له امله یې له دولت سره دنده واخیستله او د نجران حاکم سو، له پنځه کالو کار کولو وروسته یې له دولت سره ستونزه پیداسوه او بندي سو، خو د محمد بن الحسن په مځګړیتوب له بند نه خلاص سو او له هغه سره چي د حنفي مذهب ستر عالم وو پاتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سو او حنفي منهج په اړه يي ډېر څه ترلاسه کړل. امام د محمد بن الحسن په اړه وايې : كه موږ ته يې د خپلي پوهي مطابق خبري کړي وای ممکن موږ ورباندي نه وای پوه سوي خو هغه موږ ته زموږ له پوهي سره سمي خبري کولې .

امام شافعيرحمه‌الله د خپل اوچت علم په واسطه خلكو ته د استنباط قواعد او قوانين ور زده كړل او د علم هغه چينې يې راوسپړلې چي پخوا چانه وې تدوين کړي .

يوه ورځ يې شاګردانو ته ويل چي زه په دوو شيانو كي ډېر ستر مهارت لرم، اول په علم كي او دوهم د غشو په ويشتلو كې . يو ځل د حج په موسم کي امام احمد حنبل(رح) دده خبري ته غوږ نيولی وو نو خپل ملګري ته يې وويل: ما د يوسړي خبري واورېدې، هيڅکله مي داسي عاقل انسان نه دئ ليدلی ، نو خپل ملګري يې هم د هغه درس ته بوتلل، هلته يې خپل ملګري ته وويل چي خوښه دي نه ده چي نور درسونه پرېږدو او د دې ځوان خبري واورو ؟

ملګري يې ورته وويل چي د حديثو زده کړه په زړښت كي هم كيږي خو د دې ځوان خبري بيا نه پيداكيږي .

امام په ۴۵ کلنۍ كي د اسلامي تمدن ستر مرکز بغداد ته راغلی کوم چي امام ورسره ډيره مينه درلوده، هلته يې په سلګونو شاګردان وروزل چي بيلګي يي امام احمد(رح) او اسحاق بن راهويه يادولای سو.

امام شافعي صاحب د ډېر ستر فصاحت خاوند وو او په خبرو کي يې دومره تاثير وو چي ټولو علماوو به ويل: امام د عالمانو خطيب دئ، همداسي په تفسير كي د لوی لاس خاوند وو، امام شافعي(رح) به خلک د مختلفو علومو زده کړي ته رابلل، د امام په وينا چا چي قران پاک زده کړ قيمت اوهمت يې لوړ سو ، چا چي حديث زده کړل نو حجت اواستدلال يې قوي سو، چاچي فقهه زده کړه قدر او احترام يې زيات سو، اوچا چي رياضي زده کړه دښه نظر خاوند سو. كله به چي امام تلاوت کاوه نو اورېدونكي به يې دومره متاثره وو چي حتي ټولو به ژړل او سترګي به يې په اوښکو لندې وې.

دعلامه ابن القيم (رح) وينا ده چي، يوه ورځ امام شافعي(رح) او محمد بن الحسن صاحب په مسجد کي ناست وه چي يو کس ورته راغلی، محمد بن الحسن وويل چي دا سړي به زما په خيال تجار وي، خو امام صاحب وويل چي نه اهنګر دئ، نو له سړي يې پوښتنه وکړه او هغه ورته وويل چي مخکي اهنګر وم خو اوس تجار يم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام د ډېر ژور فکر خاوند وو، هغه د مسايلو پر ظاهري څېړلو بسنه نه کوله بلکي د مسايلو علت به يې تعقيبوی او د مسايلو د څېړلو لپاره يې قواعد لټول .

امام شافعي(رح) په خپل ژوند کي څو کتابونه وليکل چي مشهور يې (الرساله) او (کتاب الام) دي چي تر اوسه خلک ورڅخه استفاده کوي او خپلې ستونځي ورباندي حلوي.

د امام شافعي (رح) مذهب د هغه د دريو مشهورو (ابو ابراهيم اسماعيل بن يحيي المزکني (رح)، ابو ربيع بن سليمان المرادي (رح) او ابويعقوب يوسف بن يحيى البوسطي (رح)) تکړه شاگردانو په واسطه د اسلامي نړۍ کونج کونج ته خپور سو، د هغه مذهب اوس هم په مصر، فلسطين ،يمن او اندونيزيا کي زيات پيروان لري.

امام په خپل لنډ ژوند کي د علم داسي تاندي چينې مسلمانانو ته پرينبودې چي تر ننه مسلمانان پرې خپله تنده ماتوي، نور علماء هم د امام په باره کي داسي ارشادات لري:

ستر امام ابوعبيده (رح) د امام شافعي صاحب په اړه وايې: ما د امام شافعي څخه زيات پوه، فصيح، لغت پوه ،عاقل ، او پرهيز گاره نه دئ ليدلی.

امام احمد بن حنبل (رح) وايي: دې امت ته په هرو سلو کالو کي الله جل جلاله يو داسی شخصيت ورکوي چي د دې دين امور په سمه توگه خلکو ته ورسوي، عمر بن عبدالعزيز د پيړۍ په سر کي وو، هيله لرم چي امام شافعي صاحب به د بلي پيړۍ په سرکي وي، همدارنگه وايي چي امام شافعي صاحب د دنيا لپاره د لمر په څېر وو.

امام صاحب د خپل ژوند په وروستيو ورځو کي مصر ته ولاړ او هلته په (۲۰۴ هجري) کال د رجب د مياشتي په وروستۍ شپه د (۵۴) کالو په عمر د ورپيښي ناروغۍ له امله يي له دې فاني نړۍ څخه سترگي پټي کړې او هلته خاورو ته وسپارل سو .

ترتيب کوونکي

صفی الله سالار

(c) ketabton.com: The Digital Library

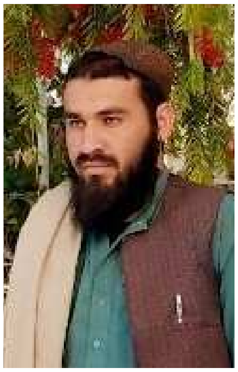

ضیاء الحق حماد

د اسلامي ثقافت د څانګي محصل

د اسلام له نظره د زړونو امراض او درملنه يې

څرنګه چي نفس د بنده د زړه او د هغه د رب په منځ کي يوه د تقاطع نقطه ده، بله دا چي زړه د ټولو اندامونو پاچا دئ، د اندامونو استقامت او کوږوالی، د هغوی سم چلښت او ناسم چلښت ټول په زړه پوري تړلي دي. همداوجه ده، چي جناب رسول ﷺ فرمايي:

(الا وان في الجسد مضغة اذا صلحت صلح الجسد كله واذا فسدت فسدت الجسد كله الا وهي القلب). [۱]

ژباړه : خبردار! یقیناً په بدن کي یوه ټوټه د غوښي ده، کله چي هغه سمه وي؛ نو ټول بدن سم وي او که هغه خرابه سي ټول بدن ورسره خراب او فاسدیږي او هغه ټوټه زړه دئ. په دې اساس چي څومره زړه روغ وي هغومره د نفسي خواهشاتو او منکراتو سره مقابله کوي او د الله ﷻ د امرمنلو سره پابند وي او کوم زړه چي ناروغه او فاسد وي له هغه څخه بیا نور اندامونه هیڅ کومه ګټه نه سي اخیستلای او د الله ﷻ له حکمونو څخه هم خبر نه وي. د انسان زړه بیا ډولونه او مرتبې لري، چي په لا ندي بحثونو کي به واضح سي.

[۱] بخاري شريف او مسلم شريف.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی مبحث: د زړه ډولونه اوعلامې

لومړی مطلب: روغ زړه او د هغه علامه (نښه): روغ او سالم زړه هغه زړه دئ، چې د الله ﷻ د اوامرو او نواهیو د مخالفو شهوتونو څخه خالي وي او همدارنګه له هغو شبهو او شکونو څخه خالي وي کوم چې د خیر او ښیګڼې سره په ټکر کې وي.

د جوړ زړه نښې او علامې په لاندې ډول دي:

۱. چې همېشه الله ﷻ ته په رجوع کولو او هغه سره په تعلق لرلو مجبور وي.

۲. کله چې کوم طاعت یا ذکر ور څخه فوت سي دومره درد ورته په زړه کې پیداسي، چې هغه د مال د فوت کېدلو څخه زیات وي.

۳. چې د وخت په ضایع کولو سخت خفه او دردمند کیږي.

٤. چې تل خپل خاوند الله ﷻ ته په رجوع کولو او خشوع کولو باندې هڅوي .

۵. د الله ﷻ مینه ورته د بل چا څخه او د الله ﷻ یاد ورته د بل چا څخه ډېر ګران وي.

٦. کله چې لمانځه ته ودریږي ټول غمونه ، اندېښنې او فکرونه ورڅخه ولاړ سي او پوره راحت او اطمینان او سکون پیدا کړي .

۷. چې د وخت په ضایع کېدلو داسې بخل کوي، لکه چې خلک یې دمال په مصرفولو کوي.

۸. چې خدمت کولو ته یې داسې زړه شوق کوي لکه څنګه چې د وږي زړه خوراک او څښاک ته کوي او تل یې زړه غواړي، چې خادم و اوسي .

دویم مطلب : ناروغه زړه او د هغه علامې:

ناجوړه زړه: دا هغه زړه دئ، چې یو څه ژوند پکښې وي؛ خو د ځینو علتونو له امله کله یې یو طرف او کله یې بل طرف ته راکاږي. کله کله دانسان زړه مریض وي مرض یې ورځ په ورځ زیاتیږي؛ خو دی پرې خبر نه وي او یا پرې پوهیږي نه؛ بلکې پوره مړ سي خاوند یې بیا هم خبر نه وي دا ځکه، چې د مریض زړه خاوند په هغو زخمونو کوم، چې د ګناه له امله پکښې پیدا سوي دي نه پوهیږي د هغه درد نه حس کوي. د مریض زړه علامې او نښې په لاندې ډول دي:

۱. چې د ګټورو غذاګانو څخه ضرري غذاګانو ته میلان کوي او د ګټورو دواګانو په ځای ضرري خوري، چې غوره غذا ایمان او ګټوره دواء قران کریم دئ او هغه ترې مخ اړوي او هر کله فاسدو اعمالو ته کوشش کوي.

۲. چې دا دنیا د ځان لپاره پوخ وطن جوړ کړي او د همدې دنیا پوره پوره اهل وګرځي، آخرت ته هیڅ توجه هم نه کوي او حال دا چې جناب رسول اکرم ﷺ ددې دنیا د ژوند په هکله عبدالله بن عمر ته فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

کن في الدنیا کانک غریب او عابر سبیل.[۲]

ژباړه: په دنیا کې داسې اوسه لکه په شان د نا اشنا سړي او یا په شان د لارې د مسافر.

دریم مطلب: مړ زړه او د هغه علامه:

مړ زړه هغه زړه دئ، چې د سالم ضد وي، نه خپل رب پیژني نه د هغه د اوامرو او نواهیو څه خیال ساتي، د خپلو خوندونو او شهوتونو سره مشغول وي. دمړ زړه علامې په لاندې ډول دي:

۱. د الله ﷻ په غضب او رضاء هیڅ کومه پروا نه لري.

۲. هر څه په خپل نفسي خواهش تر سره کوي.

۳. دشیطان سره ملګرتیا او له دنیا سره دومره مینه لري، چې آخرت ور څخه په پوره ډول هېر وي.

٤. د نصیحت کوونکي خبري وربandي بدي لګیږي.

۵. دحق له اورېدلو کوڼ او له ویلو یې ګونګی وي.

دویم مبحث: باطني امراض

لومړی مطلب، دباطني امراضو اسباب:

د جناب رسول اکرم ﷺ څخه حذیفه الیمان روایت کوي، چې فرمایي: تعرض الفتن علی القلوب کالحصیر عودا عودا فأي قلب أشربها نکت فیه نکتة سوداء وأي قلب أنکرها نکت فیه نکتة بیضاء حتی تصیر علی قلبین علی أبیض مثل الصفا فلا تضره فتنة ما دامت السماوات والأرض والآخر أسود مربادا کالکوز مجخیا لا یعرف معروفا ولا ینکر منکرا إلا ما أشرب في هواه.

ژباړه: رسول الله ﷺ فرمایلي دي: را وړاندې کیږي په زړونو باندې فتنې لکه د چټایي په شان لړګی په لړګی؛ نو هر زړه یې چې وڅښي په هغه کې به تور ټکی پیداسي او هر زړه یې چې رد کړي په هغه کې به سپین ټکی پیداسي تردې، چې دوه زړونه به وګرځي، سپین زړه، چې صفا به وي هغه ته فتنه هیڅ ضرر نه سي رسولای تر څو، چې اسمانونه او ځمکه موجود وي، او بل تک تور زړه لکه: نسکوره کوزه، چې نه معروف پیژني او نه به له منکر انکار کوي یوازې د خپل نفسي خواهشاتو به مني.

که پورتنې حدیث ته ځیر سو؛ نو پوهیږو، چې رسول الله ﷺ زړونه دوه قسمه کړي دي:

۱- یو هغه زړه دئ، چې کله فتنه، فساد، یا بل څه ورته راسي هغه وڅښي. لکه: څرنګه چې سفنج اوبه څښي په هغه کې تور ټکی جوړ کړي او چې بیا څومره فتنې راځي هغه ته هر کلی وایي او ځای ورکوي تر دې پورې چې ټول تور سي. د دې په نتیجه کې خطرناک مرض هم ورته پیښ سي، چې هغه اشتباه د معروف او منکر ده نه نیک کار پیژني اونه بد کار، پر دوی داسې وخت هم راسي، چې په منکر د معروف عقیده کوي او په معروف د منکر، سنتوته بدعت او بدعاتو ته سنت ، حق ته باطل او باطل ته حق وایي.

---

[۲] بخاري شریف

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- بل هغه سپین زړه دئ، چي فتنې ته ځای نه ورکوي او هغه ردوي، چي په نتیجه کي په هغې کي ایمان خپله ډېوه بله کړي او د ایمان په نور هغه پوره پوره ښایسته سي؛ نو څومره فتنې چي ورته راځي هغه ردوي او دده نور او رڼا نوره هم زیاتیږي.

دویم مطلب دباطني مرضونو ډولونه:

د زړه باطني مرضونه څلور دي، چي په لاندي ډول بیانیږي:

۱- بې ځایه خبري کول: دا یو خطرناک پټ مرض دئ، چي په اکثره زړونو کي سته او له هغه څخه ځان ساتل پکار دي، بې ځایه خبرې هغه چي د خپل مقصود څخه اضافه کیږي،لکه: مقصد په یوه خبره پوره کیږي او ته بله کوې؛ نو دوهمه کلمه فضول ده.

الله ﷻ په دې باره کي فرمایي:

لَّا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّن نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا.[۳]

ژباړه: هیڅ گټه نه سته په ډېرو خبرو د دوی کي؛ مگر هغه څوک، چي امر په صدقې او یا په نیکۍ او یا په صلحه د خلکو په منځ کي وکړي.

یعنې بغیر د دغه درې ډوله خبرو څخه نوري ټولي خبري فضول دي او د زړه لپاره په ضرر دي.

همدارنگه د بې ځایه خبرو په هکله احادیث په مختلفو مضمونونو سره راغلي دي، چي مونږ ورته مختصراً اشاره کوو.

من حسن اسلام المرء ترکه مالا یعنیه.[٤]

ژباړه: غوره اسلام د شخص لپاره پرېښودل دغیر مناسبو عملونو دي.

ژباړه: نامناسبه خبرو پسې کوشش مه کوه له خپل دښمن څخه ځان لرې ساته.

د زړه او نورو باطني امراضو د علاج او درملنې لپاره له شرعي آثارو څخه یو څو نسخې ذکر کوو:

لومړی مطلب: دباطني امراضو علاج د الله ﷻ په ذکر کولو سره بهترینه شفاء ده. الله ﷻ فرمایي:

اَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ.[٥]

ژباړه: خبر اوسئ، چي دالله ﷻ په یادولو سره زړونو ته پوره اطمینان راځي.

دوهم د قران کریم په تلاوة سره: د باطني مرضونو بل علاج د قران تلاوت دئ، باطني امراض شبهات وي که شهوات د دواړو څخه قرانکریم شفاء ده؛ ځکه په قرانکریم کي داسي ښکاره او قاطع دلایل دي، چي شبهات او مرضونه ټول له منځه وړي او داسي حکیمانه خبري او نصیحتونه پکښې دي، چي شهوت له منځه وړي. الله ﷻ فرمایي:

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ.[٦]

---

(۳) سورة النساء: ۱۱٤.

(٤) ترمذي شریف.

(٥) سورة الرعد: ۲۸.

(٦) سورة بني اسرائیل: ۸۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: نازل کړی دئ مونږ قران، چي هغه شفاء او رحمت دئ د مؤمنانو لپاره.

دریم: داستغفار په ویلوسره:

د باطني مرضونو یو بل علاج هم استغفار ویل دي، استغفارد الله ﷻ څخه دبخښني غوښتلو ته ویل کیږي، په قرانکریم کي هم استغفار ډیر ځلي ذکر سوی، کله پرې امر سوی دئ، لکه: چي فرمایي:

وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ.[٧]

ژباړه: او له الله ﷻ څخه بخښنه غواړئ، یقینا الله ﷻ بخښونکی او رحیم ذات دئ.

کله فرمایي، چي الله ﷻ هغه چا ته بخښنه کوي، چي استغفار وایي .

څلورم د دعا په کولوسره:

د دې مرضونو څلورم علاج دُعا ده. الله ﷻ خومره د سخا او جود خاوند دئ، چي بنده ته یې دخپلو اړتیاوو او مشکلاتو پوره کولو لپاره په دُعا غوښتلو باندې امر کړی دئ، فرمایي:

اُدْعُوْنِي اَسْتَجِبْ لَكُمْ.[٨]

ژباړه: له ما څخه دُعا وغواړئ زه به هغه قبوله کړم.

پنځم- پر نبي کریمﷺ باندي د درود په ویلو سره، له ابوهریره څخه روایت دئ، چي رسول اللهﷺ وفرمایل:

من صلي علي واحدة صلي الله عليه عشرا.[٩]

ژباړه: چا چي پرما یو ځل درود ووایه، الله ﷻ به پرهغه لس ځلې رحمت نازل کړي.

پنځم، د شپې په تهجد کولوسره:

د قیام اللیل په هکله ګڼ احادیث موجود دي، چي یو یې ذکر کوو. نبيﷺ فرمایي:

افضل الصلوة بعد المكتوبة قيام الليل (١٠).

ژباړه : غوره لمونځ د فرض لمونځ څخه وروسته د شپې تهجد کول دي .

دا کوم معلومات چی تا سو یې لولئ، الله جل جلاله دي یې په خپل دربار کي قبول کړي ا و الله جل جلاله دي یې ستاسو د زړونو لپاره شفا ء کړي.

د معلم او طبیب احترام

په "کلیله و دمنه" نومي لرغوني کتاب کي ډېره مهمه خبره او پوهوَنه ذکر سوې ده:

په هره ټولنه کي باید د طبیب او معلم ډېر درناوی وسي، او د هغوی اهمیت باید درک سي: ځکه، که له ډاکټر سره جوړ رانه سې او قدر یې ونه کړې نو باید له خپل درد سره لاس او ګرېوان اوسې. او که د معلم قدر او مقام و نه پېژنې او احترام یې ونه کړې نو مجبورًا باید د جهالت او ناپوهۍ په غېږ ورسې.

په ربښتیا هم څومره پخه او کره پوهوَنه ده، یعني په زرګونو کاله وروسته نن هم د کاڼي کرښه ده. څه ښه یې ویلي دي چي د ډاکټر غلطي یو انسان له منځه وړي خو د معلم غلطي جامعه له منځه وړي!

---

(٧) سورة البقرة: ١٩٩.

(٨) سورة المؤمن: ٦٠.

(٩) مسلم شريف.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانیزم

محمد برات نشاط

د ښووني او روزني پوهنځي

د هیومنیزم حرکت په څوارلسمه پېړۍ کي په ایټالیا کي رامنځ سو او بیا اروپا ته او له هغه ځایه اسلامي هیوادونو ته راداخل سو. هیومنیزم دکمونیزم دوهم رنګ او نوم دئ ،یعني دا هم هغه ګمراه کوونکې نظریه ده چي انسانان د اللهﷻ، رسولﷺ او کتاب نه منلو ته رابولي . د روا او ناروا حق او نا حق تله او ترازو انسان بولي. دهیومنزم کلیمه د انګلیسي ژبې له Human څخه اخیستل سوې ده چي انسان ته وایي او په اصطلاح کي هغه کفري او پر الحاد د خدایﷻ له وجود څخه په انکار ولاړه مفکوره ده چي له الله تعالیﷻ څخه د الوهیت(خدایي) حق اخلي او انسان ته د خدای(ج) مقام ورکوي. چي دلته زموږ په هیواد کي د امریکا له یرغل سره سم دا نظریه هم را غله او یو شمېر خلک ورته ښه په ښکاره د انسانیت تر عنوان لاندي سمینارونه او مجلسونه جوړوي، او د انسان او انسانیت په نوم مجلې او اخبارونه چاپوي او خپل ګنده افکار افغان ځوان او نوي نسلونو ته یې پیچکارۍ کوي.

ددې مفکورې او نظریې خباثت او اصلیت عامو خلکو او هم هغو لوستو ځوانانو ته نه معلومیږي، کومو چي اسلامي عقیده په هر اړخیزه توګه ویلې او مطالعه کړې نه وي، یعني کشف یې یوازې د قوي پوهې او اسلامي فکر مطالعه کوونکي کولای سي .

د دوی شعار یوازي انسانیت او انسانیت ته ارزښت ورکول دي، دې ته یې نه ګوري چي دا هندو، یهودي، صلیبي او کافر دئ بلکي چي انسان وي دوی ورته په درنښت قایل دي، که څه هم دا شعار ډېر خوږ او د خلکو دخوښي وړ دئ خو په عمل کي هغه وحشتونه تر سره کوي چي انسانیت ترې پناه غواړي، په حقیقت کي هم دوی انسانیت تر پښو لاندي کوي، نن سبا چي په برما، سوریه، فلسطین او افغانستان کي کوم وحشتونه او ظلمونه روان دي، کیمیاوي وسلې او بمونه پرې غورځول کیږي او په زرګونو مسلمانان په شهادت رسیږي، چي د دې بمباریو قرباني هم سپین ږیري، ځوانان، ښځي او ماشومانان دي، دلته بیا هیومنستان خپل حیثیت هېروي او په ډېره بې شرمۍ سره ورته توجهات لټوي.

یوازي یې په افغانستان باندي(۶۰۰۰) بمونه وغورځول چي په دې باندي دوی خپله هم اعتراف وکړ، دابمونه چي پرې غورځېدل او د شپې له خوا به چاپې پرې وهل کیدې، ایا دا انسانان نه وه؟ دا ټول هغه وحشتونه دي چي هیومنستان یې د انسانیت ترنامه لاندي کوي.

فردي اخلاق

که یو چا ستا ډېر احترام او عزت وکړ، معنی یې دا نه ده چي ته حتماً ډېر ښه انسان یې، بلکي معنی یې دا ده چي (که ته ښه یې یا نه) هغه له شکه پرته ښه انسان دئ.

نو راځئ چي د عزت، عزت وکړو!

(c) ketabton.com: The Digital Library

الحاج هدايت الله فيضي

دښاغلي ايمل (اميدي) لنډه پيژندنه

ايمل (اميدي) د الحاج صديق الله خان زوی او د حاجي محمدصديق لمسي له نن څخه (۳۵) کاله وړاندي د زابل ولايت په مرکز کلات کي نړۍ ته سترګي پرانيستې. لومړنۍ او منځنۍ زده کړي يې د کلات ښار د شيخ متي په عالي ليسه کي په ښو نمرو ترسره کړې، د نا مساعدو شرايطو له امله څرنګه چي په زابل ولايت کي ترنهم ټولګۍ پورته ښوونځۍ نه وو، ايمل اميدي هم د ليسې دوري د بشپړولو په خاطر د پروان ولايت ته ولاړ، د پروان ولايت د شهيد سيدباشي له ليسې څخه په (۱۳۸۲ش.) کال په اعلی درجه فارغ او د بکلوريا سند يې تر لاسه کړ. د راتلونکي کال لپاره يې د مرکزي حوزې ازمويني ته تياری نيوه چي د ځوانيمرګ ورور شهيد معلم سهراب نابېره شهادت د اميدي د اميدونو دنيا تپه تياره کړه، د ورور شهادت نه دا چي ايمل اميدي يې د دنيا له ډېرو خوښيو بې برخي کړ بلکي د لوړو زده کړو له کاروان څخه هم پاته سو.

کله چي ايمل اميدي د ښوونځي زده کوونکی وو (دترنک په څپو کي) مهالنۍ جريده يې چلوله، چي په دغه جريده کي به يې په ډېرو محدودو امکاناتو د ډېرو فرهنګيانو او فرهنګپالو د زړه اواز تر مينه والو رساوه، د ايمل اميدي دغه بيساري چوپړ په زابل کي د فرهنګ او ادب ډګر ته د يو پل حيثيت اختيار کړ، چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړي جریدې په مټ امیدي صاحب وتوانیدی چې ډېر نوي راټوکیدلي استعدادونه د فرهنگ او ادب د لاري لارویان کړي .

امیدي صاحب د خپلو هلو ځلو لمن نوره هم پراخه کړه، د زابل د یو شمېر نورو فرهنگیانو په شمول یې د شیخ متي ادبي ټولني بنسټ کیښود او د دغي ټولني له لاري یې هم پراخ ادبي خدمتونه ترسره کړل. د "شیخ متي په لمن کي" هغه جریده وه چي امیدي صاحب دنورو فرهنگي ځوانانو په شمول د زابل لپاره نه ستړي کیدونکي فرهنگي او ادبي هڅي پکښې ترسره کړي، که څه هم ایمل امیدي په هغه وخت کي د کلات په ملکي روغتون کي وظیفه اجرا کول، خو د فرهنگ او ادب ډگر یې پرې نه ښود، په ډیرو ناچیزه امکاناتو یې که په زغرده ووایو په نه امکاناتو یې دا جریده په خپل لاس ډیزاین، کاپي او پښتنۍ کوله او د مینه والو تر لاسونو یې رسوله، د شیخ متي په لمن کي جریده به یې د زابل د مرکز کلات څخه علاوه د دغه ولایت ولسوالیو او لیري پرتو کلیو ته هم رسوله .

ایمل امیدي د فرهنگي مجلسونو په جوړولو کي هم خاص مهارت درلود، اونیزي مشاعرې، د لیکوالو پر لیکنو د نظر د خاوندانو نظرونه او کره کتني، د بادام گل دودیزه کلنۍ مشاعرې او یو شمېر نور فرهنگي خدمتونه وه چي د ایمل امیدي ورځنی ژوند یې بوخت ساتلي وو.

د ایمل امیدي نوی نوښت او ابتکار د زابل فرهنگیانو هله احساس کړ چي نوموړي د خپلو بې کچې هڅو په پایله کي په دې وتوانید چي د زابل د فرهنگیانو ترمنځ یې اتحاد او یووالی رامنځ ته کړ. امیدي د خپلو هڅو په پایله کي په دې وتوانید چي زابل میشتي ټول ادیبان او فرهنگیان د(زابل ادبي بهیر) تر چتر لاندي راټول کړي. په زابل ادبي بهیر کي د زابل هغه نوي ځوانان چي تازه دمه یې دې ډگر ته مخه کړې وه، د نورو شاعرانو له تجربو او علمي مشورو څخه په هره برخه کــې برخمن سول .

ایمل امیدي خپل فرهنگي چوپړ تر زابل پوري محدود نه کړ، د کابل څخه د خپرېدونکي مجلې (شنې پاڼي) مرستیالي یې په غاړه واخیسته او د هیواد په کچه یې د فرهنگیانو، شاعرانو او لیکوالانو د زړونو اواز ته لبیک ووایه.

د ایمل امیدي چاپي اثار چي دا مهال د لوستونکو په لاس کي دي، څلور بابه ناولونه هر یو (د میني جال)، (جرم او جزا)، (که زه درسره نه وم؟) او (دې نصیب ته شوم حیران) ناول او هم یو باب د زابل د شاعرانو تذکره (څپې څپې ترنک) او دوه تحقیقاتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اثرونه (دکامیابۍ په لور) او (په اسلام کي نارینه ته ځلور ښځي ولي روا دي ؟) او یوه شعري ټولګه یې (تنها نه یم) ده، خو د نوموړي قلم اوس هم تاند او په نا چاپ سوو اثارو کي یې یو بل ناول(اوس مي هم زړه کي اوسیږي)، یو د خوږو خبرو (پیبلي ملغلري)، یو هم (دزابلي شاعرانو دوهمه تذکره) او یوه بله شعري ټولګه (دا دي هم ستا په نوم وي) ده چي دا مهال د چاپ انتظار کوي.

ایمل امیدي واده کړی خو د ژوند ثمره لا تر دا مهاله نه لري، د لوی خدای و دربار ته د امیدي صاحب د خوشاله ښیرازه او بریالي ژوند په هیله د دوعا لاسونه لپه کوو.

د نوموړی په ژوند، شاعري او فن باندي ډیرو محصلینو د پوهنتون د دورې مونوګرافونه اوتیزیسونه لیکلي دي، چي له جملې یې ښاغلي حضرت الله توخي د ننګرهار پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتوځانګي ځخه خپل علمي او اکاډومیک مونوګراف (دایمل امیدي ژوند او فن) په (۱۳۹۵ش.) کال ورباندي لیکلی دئ.

ښاغلي عصمت الله حیران د همدا ډول ښاغلي محمد اصغر ساجد ورباندي مونوګرافونه لیکلی او د ښاغلی ایمل امیدي علمي او ځیرنیز ژوند یې له هر اړخه څېړلی او ارزولی دئ.

د یادولو وړ ده چي ښاغلی ایمل امیدي د خپل فرهنګي ژوند په دوام کي له صوتي رسنیو سره هم د پام وړ ملګرتیا کړې او د ویاندویي په فن کي یې هم خپل ولس او خلکو ته د پام وړ خدمتونه کړي دي، چي له جملې یې د (۱۳۹۲ش) کال څخه تر(۱۳۹۳ش) کال پوري یې د زابل په ملي راډیو کي د ادبي او فرهنګي خپرونو کوربتوب کاوه او د دې ترڅنګ یې په (۱۳۹٤ش) او (۱۳۹٦ش) کال یې د زابل په مرکز کلات کي د ترنک په نوم له خصوصي راډیو سره خپله همکاري جاري ساتله. پوره دوه کاله د نوموړي خصوصي راډیو مرستیال مشر پاته سوی دئ.

ښاغلي ایمل امیدي ته د هوسا، ارام او نېکمرغه ژوند ترڅنګ په علمي او فرهنګي ډګر کي د ولس د چوپړ او خدمت لپاره د دعاء لاسونه لپه کوو. د امیدي صاحب د خوشاله، سرلوړي او آباد ژوند په هیله.

د ایمل امیدي ادبي اوفرهنګي فعالیتونه :

۱: لومړی په "شیخ متې علیه رحمه ناپیبلي ادبي ټولنه" کي غړیتوب په (۱۳۸۲) لمریز کال پیل او تر (۱۳۸۵) لمریز کال پوري دوام وکړ او د دې سربېره د دې ټولني د مسؤل مدیر په حیث یې کار کاوه.

۲: د "ځوانانو ټولنه" له (۱۳۸۵ش) څخه پیل تر (۱۳۸۸) لمریز کال پوري دوام وکړ او د دې ټولني غړیتوب یې درلود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳: په "سورغر ادبي بهير" کي غړيتوب له (۱۳۸۸) لمريز کال څخه پيل تر (۱۳۹۱) لمريزکال پوري پوره غړيتوب درلود.

٤: د "ترنک ادبي ټولنه" سره غړيتوب له (۱۳۹۱) لمريز کال څخه پيل تر (۱۳۹۲) لمريز کال پوري پوره غړيتوب درلود.

۵: په "زابل ملي ادبي بهير" کي له (۱۳۹۳) لمريز کال څخه پيل تر (۱۳۹٦) لمريز کال پوري .

د مجلو او اونيزو مسئوليتونه :

۱: د "ترنک په څپو کي" د يوه مياشتنۍ جريدې مسؤل مدير.

۲: د "شيخ متې په لمن کي" د يوه مياشتنۍ جريدې بنسټ اېښودونکی او مسؤل مدير.

۳: د "شنې پاڼې" مياشتنۍ مجلې مرستيال (۱۳۸۷) لمريز کال.

شعرونه چي په ډيرو اخبارونو او مجلو کي چاپ سوي دي:

زابل کلات اوونيزه اخبار، زابلستان اوونيزه اخبار، د شيخ متې په لمن کي جريده، د ترنک په څپو کي جريده، طلوع اخبار، صداي بهار اخبار، شنه پاڼه مجله، کليد مجله، پروان اخبار، سور غر اخبار، هوسۍ مجله، نازو انا مجله، شيخ متې مجله.

په انټرنيټ پاڼو کي خپرې سوي ليکني، کتابونه او شعرونه:

لر او بر سايټ، بېنوا سايټ، افغان ننګ سايټ، خبريال سايټ، تاندسايټ.

په راديوګانو کي کارونه :

۱: په زابل ملي راډيو تيلويزون کي د ادبي خپروني چلوونکی (۱۳۹۲ش) څخه تر (۱۳۹۳) لمريز کال پوري.

۲: په ترنک راډيو کي د (۱۳۹٤) لمريز کال څخه تر (۱۳۹٦) لمريز کال پوري د راډيو د مرستيال مشر په حيث او د ادبي خپرونو چلوونکی.

د هڅوب هنر

يو سړي بهلول ته وويل: زما مېرمن په کوچنۍ خبره غوسه سي، جنګ او شور کوي، زه څه ورسره وکړم؟

بهلول وويل: تر پنځلسو ورځو يې غوسه وزغمه او چي له غوسې ارامېده ورته وايه ته ډېره ښه انسانه يې، شکر چي تا لرم!

تر پنځلسو ورځو وروسته سړی بهلول ته راغلی او ويې ويل چي ستا خبري کار وکړ، خو څنګه داسي وسول؟

بهلول وويل: ځيني انسانان ذاتًا بد وي چي هغوی لاري ته نه سو راوستلای، خو ځيني انسانان بيا ټولني او موږ بد کړي دي. که ور په ياد کړو چي ښه خلک دي نو حتمًا ښه کيږي!

هو! ډېر انسانان سمون ته چمتو وي خو بس يوه هڅونه خو پوري وهنه غواړي او دا هنر د ډېرو کسانو زده نه دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالقاسم زابلي

د حقوقو سیاسي علومو پوهنځی

ځوان نسل ته پاملرنه!!

دا موضوع مي ځکه ښه وبله او ليکنه مي ورباندي وکړه چي، ځوانان د ټولني د ملا د تير حيثيت لري. ټولنه پر ځوان نسل باندي تکيه کوي او ځوان نسل کولای سي تر خو خپله ټولنه له نورو ټولنو سره سياله جوړه کړي، خو دلته نه خپله ځوان نسل دې ته پام کړی چي دا ټولنه او دا هيواد زما خخه کار غواړي، زه بايد ځان دې ته اماده کړم ترڅو په دې وروسته پاتي ټولنه کي مثبت تغيرات راولم. او نه هم مشرانو د قدرت او واک ښتنتانو ځوان نسل دې ته هڅولي دئ تر څو د وروسته پاتي هيواد لپاره کار وکړي، يعني هيڅ پاملرنه ورته نه ده سوې.

لوستي ځوانان د ټولني لاس او پښې دي. ددې ځوان نسل په واسطه په ټولنه کي مثبت تغيرات راتلای سي، نو لوستو ځوانانو ته بايد پاملرنه زياته وسي او له پامه ونه غورځول سي. يوه ټولنه هغه وخت د پرمختګ لوړو پوړونو ته رسېدلای سي چي، ځواکمن او با مسؤليته ځوانان ولري، ځکه چي ځوانان د ټولني مهم عناصر شمېرل کيږي. ځوانان کولای سي د اسلامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شريعت په رڼا کي د مثبت ذهنيت په درلودلو سره هيواد د شته ستونزو او کړاونو څخه د پرمختګ لوړو پوړونو ته ورسوي. په دې کي هيڅ شک نه سته چي، د يو هيواد او ټولني ترقي او پرمختګ د هغې ټولني په ځوان نسل پوري اړه لري او همدا ځوان نسل دئ چي، د راتلونکي ټولني سبا ورځي مسؤليتونه ور په غاړه کيږي تر څو چي ټولنه د يوې ښې راتلونکي پر لور رهبري کړي.

له بده مرغه زموږ په جنګ ځپلي هيواد کي د اوږدې جګړې له کبله زموږ د هيواد يو زيات شمېر ځوانان او ځوان نسل نه يوازي دا چي د لومړنيو او لوړو زده کړو څخه بې برخي سول، بلکي يو زيات شمېر يې د بې کارۍ او بې روزګارۍ له امله د جنګ په ليکو کي ودرېدل او ځيني نور يې لا په بهرنيو هوادونو کي د مهاجرت او سر ګردانۍ ژوند په لا لهانده شپېو کي تيروي .

دا چي د افغانستان په روان حالت کي ځوان نسل ته هيڅ پاملرنه نه ده سوې او د هر موقف ښتن ځوان نسل ته يوازي په هغه وخت کي توجو اړوي چي، ضرورت يې پيدا سي، يعني د خپلو ګټو د ساتلو په خاطر ورته پاملرنه کوي، خو لوستي ځوانان بايد خپله لاس پکار سي، لاسونه سره ورکړي او يو بل سره نظرونه تبادله کړي. دا چي افغانستان په يو بد وضعيت کي قرار لري هغه که نا امنۍ، رشوت، فساد ... دي نو يو عمده لامل يې ناجوړه فکرونه دي، دا فکرونه د لوستو بااحساسه ځوانانو په واسطه جوړېداى سي.

لکه څرنګه چي په افغانستان کي خود غرضه او خپلو ګټو ساتونکو مشرانو ځوانانو ته د دې فرصت نه دئ ورکړى ترڅو خپلي مثبتي نظريې او اندونه د هيواد او اولس د ژغورلو لپاره وکاروي، دوى ځوانان انحصار کړي او د خپلو موخو د لاس ته راوړلو لپاره يې کاروي او د ځوانانو له تازه او نوښتګرو استعدادونو څخه د ځان په ګټه منفي استفادې کوي.

دغه کسان تل د هغو ځوانانو په لټه کي وي چي د دوى د قدرت د ساتلو د لړ او ناځيزه امتياز په بدل کي کار وکړي اوو د خپل واک د دوام لپاره يې په سياسي ډګر کي وکاروي. ځوانه مستعده طبقه بايد د خپل فکر څخه کار واخلي او هيڅ کله د خود غرضو په دام کي ګير رانه سي . زما په آند د افغانستان د ژغورلو لپاره د ځوان نسل پياوړي ارادې، علمي او عملي طرحو اندونو او ملی يوالي ته ضرورت دئ، ترڅو ټول هغه لوستي او با احساسه ځوانان د موجوده وضعيت د ختمولو او د يو نوي فصل د رامنځته کولو لپاره کار وکړي. لوستي ځوانان هغه زړه نازړه، هغه بې ارادې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه د بل د ګټو ښکار او هغه تيت پرک ځوانان خپلو منځو ته دننه کړي، او په ګډه يو علمي او فکري مبارزې ته دوام ورکړي. د هري شته ستونزي مخنيوى بايد همدا ځوانان وکړي، د هر هغه چا او هر هغه عمل چې د اسلام او هيواد په زيان وي په جر ٔت سره راپورته سي او هغه له منځه يوسي.

راځئ ځوانانو چي په ګډه د خپل هيواد لپاره هر درد ته سپر سو، د نن او سبا خپل لوى رسالت په ښه توګه ادا کړو خو دا کار به هغه وخت کيدونکى وي چي د مغرضو، مضرو او تش په نامه ډلو ټپلو څخه د خپلي علمي او منطقي قوې څخه په استفادې جدا او خپل منځ کي يو د بل د زغملو فرهنګ خپور کړو .په آخر کي د يو ځوان په حيث مي له ټولو ځوانانو څخه غوښتنه دا ده چي، راسئ ټول سره يو ځاى سو، خپله لاس پکار سو تر څو به د بل د ګټو ښکار يو، تر څو به نورو ته چکچکې وهو، موږ او تاسو ښه ښه استعدادونه لرو، ښه ښه فکرونه لرو خو هيڅ کار مو نه دئ ځني اخيستى، همدا يې وخت دئ او بايد لاس تر زنې نه کښېنو.

موږ او تاسي بايد په دې پوه سو چي تاريخ به زموږ په هکله خپله عادلانه پريکړه کوي .راځئ د خپل سپيڅلي وجدان پر مټ په هيواد کي د سپڅلتيا او رښتينى خدمتګاري انقلاب په څپو راولو او د دې کړيدلي او زوربدلي ولس لپاره په صداقت کار وکړو او دې موجوده نا خوالو ته د پاى ټکى کښېږدو.

پخپله د ځان راز داره اوسه!

هر څومره چي نورو ته خپل راز ډېر وايې په هغه اندازه به زيانمن او خوږمن يې. معنى دا چي پر خپل ځان بې باوره يې چي رازونه دي ډېرو کسانو ته وايې. ته چي خپل راز پخپله نه سې ساتلاى، نور به يې څنګه در وساتي!؟

دغه کار به دي رټلى او ترټلى لري. دا ځکه چي ډېر خلک ناځوانه دي خو ته بې ځايه خوشبين يې.

د مرګ او ژوند واټن

ابن رُشد څه ښه ويلي دي:

"يوه دا دنيا ده او يو بله دنيا ده (يوه دنيا او بله عقبا ده). د دواړو تر منځ واټن فقط يوه ساه ده. که ساه روانه وي نو دا دنيا ده او که ودريږي نو هغه دنيا ده!"

له ځان سره احسان

که يو انسان په خپل ټول ژوند کي وکولاى سي چي يو نفر سمي لاري ته راولي همدا هم کفايت کوي، حتى که هغه نفر دى پخپله وي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمد رښتین
اقتصاد پوهنځی

افغانستان د اقتصادي جګړې په درشل کې

که وګورو د افغانستان د جګړې یو اړخ تر ډېره اقتصادي دئ او دا برخه د جګړې تر ډېره پر زېرمو او د غرونو مینځ کې د اوبو پر سر ده، چې نړیوال استخبارات او همسایه ګان یې مخته وړي. د ګران افغانستان اوبه زموږ همسایه ګانو ته د ژوند په مانا دي او خپل ټول اقتصاد د دې اوبو په مټ بډایه کوي، د اوبو خوندي کولو سوژه چې هر واک مشر ورته لومړیتوب ورکړی، په وړاندې یې سیاسي، اجتماعي او تبلیغاتي خوځښتونه د همسایه ګانو په مټ را پورته سوي دي، په دوهم قدم کې د زېړ بنا یا زېرمو ساتل او یا د هیواد د اقتصاد پیاوړتیا په سکتور کې د اوبو او زیرمو کارولو لپاره د همسایه ګانو ویره هغه څه دي، چې دلته د جګړې سوژه یې ډیورنډ ګرځولې، خو تر ټولو ستر لامل د دې جګړې اوبه او زموږ د اقتصادي پیاوړتیا له ویرې د زیرمو کارول دي. اقتصادي جګړه تر ډېره اوس د نړۍ د هیوادونو ترمینځ رامینځته کېږي، ولې په منځنۍ اسیا کې یوازې افغانستان دئ، چې په ځان پورې یې د آسیا نیمی هیوادونو اقتصاد تړلی نو ځکه دوی دلته د استخباراتو په مټ جګړې ته شدت ورکوي او دا سیمه ارامتیا ته نه پرېږدي. زه د دې سیمې له اقتصادي انحصار څخه د خلاصون او د جګړې له شدته د خلاصون یوه لار د خپلو اوبو سم مهارول او مدیریت کول هغه څه بولم، چې موږ پر خپلو پښو دروي. د دې ترڅنګ د زېرمو ساتل او کنبل یې هغه څه دي، چې موږ په یو نغد اقتصاد بډایه هیواد باندي بدلوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چي څنگه يې مهارولای سو، اړينه ده، چي د مرکزي اسيا د هيوادونو له پاليسيو څخه د اوبو په مهارولو کي گټه واخستل سي، ددې ترڅنگ د اسيايي جگړې له دوو سيالو هيوادونو لکه چين او هند څخه په دې برخه کي گټه پورته کړو، د اوبو مهار سيمي ته د پوره رغنيزي پانگوني او د هغو سيمو لکه کنړ، فراه، هرات او.... په زياترو برخو کي د ولس هيښووني او فکري جوړتيا په پار حکومتونه خپل فعاليتونه زيات کړي، هغه سيمه کي د سيمي په کچه ملي اجماعيزه فعاليتونه زيات کړي، تر څو هلته د اوبو مهار او کار لپاره زمينه مساعده سي. په هغو سيمو کي د استخباراتي جگړو تر ډېره مخه ونيسي او خپله تړوله توجو د همدې اساسي پروژو پر جوړېدو وکاروو.

موږ د آسيا لپاره د يوه پُل په توگه مېشت هيواد يو، چي تر ډېره د ټولو هيوادونو پروژې زموږ د خاوري له لاري تطبيقيږي، لکه د پاکستان برق او د هند گاز چي له ترکمنستان څخه يې زموږ د خاوري له لاري انتقالوي، دا ځکه زموږ د خاوري له لاري دوی ته لنډ او په يوه مستقيم لاين بدليږي. اکثره همسايه گان مو خوښ دي، چي پر امنه سيمه باندي بدل سو ولي زياتره ځکه نه غواړي، چي هغوی زموږ خاوره محکومه کړي او د هغې له ويري څخه نه پريږدي، چي موږ پر ځان بسيا هيواد سو. زموږ غرونه، زراعت، کانونه، اوبه او زېربناوي هغه څه دي، چي موږ کولای سو د منځنۍ آسيا اقتصاد پياوړی کړو، که د لاجوردو لاره، يا مرکزي دهلېز او يا هم د پنځو هيوادونو مشترکه نقطه، چي افغانستان دئ، د يوې بلي تجارتي دوبۍ په نامه بدل سو نو د دې ستراتيژيک موقعيت په درلودلو سره هيڅکله همسايه گان نه غواړي، موږ بدل سو البته يو نيم همسايه گان.

اوس په کار ده، چي د نوي نسل د روزلو په مټ د يوې عمومي اجماع په رامينځته کولو سره تر هر څه مخکي موږ د خپلو زيرمو او اوبو لپاره يوه ملي اجماع رامينځته کړو، تر څو د جگړې اقتصادي بې وزلي ختمه سي او تر ټولو اړينه د مهاجرو بيرته راستنېدل او هغوی ته د کار زمينې برابرول موږ له دې شته ناوريننو څخه خلاصوي.

موږ يو پر امنه، هيوادپاله او اسلامپاله ملت يو، لامل ده، چي پورته کېدو ته مو نه پريږدي.

ځان ته متوجې يې!؟

له يوه بزرگ څخه مي وپوښتل چي نصيحت را ته وکړه.

هغه وويل چي کله دي لوښی پرېولی دئ او څه دي ترې زده کړي دي؟

ومي ويل چي لوښی او نصيحت څه تړاو سره لري؟

ويې ويل چي لوښی له دباندي څخه لړ او له دننه څخه ډېر پاک پرېولل کيږي. نو ته له دننه څخه ځان پاک ومينځه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

انجنير امان الله حقيار

اقتصاد پوهنځی

د مسلمان نسل زياتېدل او پر ضد يې پلانونه

څېړونکي او محققين ټول په دې خبره يوه خوله دي چې، د اسبابو په نړۍ کي د طاقت پرېکړي جغرافيايي مساحتونه نه بلکي افرادي قوت او بشري ځواك کوي، د پرمختللو وسايلو او عصري ټيکنالوژۍ په دې دور کي لا هم کابو ټول پوهان په دې حقيقت اعتراف کوي چې وړاندي والی او غلبه به يوازي د هغه ملت په برخه وي چې، ډېر مړونه ولري، خو د غرب له بده مرغه چې په دې ډګر کي دا مهال د سترو ننګونو سره مخامخ دئ، دنفوس مخ پر زياتيدونکي کمښت د لويديځ لپاره راتلونکی تر ټولو ستر بشري ناورين دئ، چې امريکايان او اروپايان يې سخت انديښمن کړي دي خو چې د مخنيوي لپاره يې پورته سوي ټول ګامونه د فطري اصولو څخه ډېر ليري دي نو د ګتې په پرتله يې تاوان زيات کړی دئ او نوي ستونزي يې زېږولي دي .

په امريکا او اروپا کي د نوو کوچنيانو د زېږېدلو فيصدي ۷، ۱ ده، خو په اسلامي نړۍ کې ۵، ٦ ده . په امريکايانو کي د شنډتوب د مخ په زياتيدونکي مرض په باره کې په(۱۹۹۵م) کي د نيوز ويك نومي امريکايي جريدې يوه ځانګړې ګڼه خپره سوې وه چې پکښې د امريکايي شنډو فاميلونو شميره ۵ ميليونه او ۳ سوه زره ښودل سوې وه ،جرېدې د National center for

(c) ketabton.com: The Digital Library

health statistics نومي تحقیقاتي اداري په حواله لیکلي وه چي، په (۱۹٦٥م) کي د شنډتوب د مرض فیصدي په امریکایانو کي ۴، ۱۴ وه، خو تر (۱۹۹۵م) پوري دا فیصدي ۵، ۱۸ ته لوړه سوه . امریکایي پوهان د دې ځانګړی لامل دجنسي غوښتنو د پوره کولو لپاره دغیر فطري لارو انتخاب او د ودونو نشتوالی یا پکښې وروسته والی بولي .

په غربي ټولنو کي د انساني نسل د مخ په زیاتیدونکي کمښت د مخنیوي لپاره د امریکا او اروپا دولتونو ځیني اقدامات هم کړي دي، مثلاً : د کومو کوچنیانو چې پلاران نه وي معلوم قانوني تحفظ ورکړل سوی دئ، کومې میندي چي حرامي اولادونه زیږوي د دولتونو له لوري د ډېرو آسانتیاوو نه برخمني وي، بېله واده ازدواجي روابط ومنل سول او د بهرنیانو سره د ودونو کولو لپاره وګړي وهڅول سول، خو چي دا لاري چاري دخدایي قوانینو او د فطرت د غوښتنو څخه لیري وي نو تاوانونه یې دوی هم اوس د سر په سترګوویني او د مشکل د حل لپاره د نوو لارو په لټه کي دي، خو فطرت ته د راګرځیدلو او د اسلامي لارښوونو د قبلولو پرته به د بریالیتوب یوه لار هم ونه مومي .

په (۱۹۸۴م.) کال کي د اروپایي اتحادیې له لوري په دې موضوع جوړ سوي کانفرانس کي یو پرېکړه لیك صادر سو چي پکښې د ټولو غړو هیوادونو څخه د داسي ګامونو پورته کولو غوښتنه سوې وه چي، له امله یې په غربي ټولنه کي د کوچنیانو په زیږولو کي زیاتوالی راسي، په پرېکړه لیك کي په دې خبره سخته اندېښنه څرګنده سوې وه، چې په (۱۹۵۰م.) کال کي د نړۍ په انسانانو کي اروپایان ۸، ۸ فیصده وه چي تر (۲۰۲۵م.) کال پورې به دافیصدي ۲ ته راکوزه سي چي د یوې پیړۍ نه هم په کم وخت کي څلورمې برخي ته راکوزېدل په خپل ذات کي ډېر سترکموالی دی. "امریکن انټر پرایزز انسټي ټیوټ" نومي اداري په (۱۹۹۵م.)کال کي په خپل یو راپور کي لیکلي وه چي، د نفوس تناسب ته په پام کي نیولو سره ویلای سو چي کمزوري ولسونه به په راتلونکي کي ځواکمن سي او ستر ځواکونه به د نفوس د کموالي له امله له منځه ولاړ سي .

د مسلمانانو د نسل زیاتوالی متعصب لویدیځوال سخت اندېښمن کړي دي، هغوی وایي چي یوه عامه یمنۍ ښځه لږ تر لږه ۷ اولادونه زیږوي، که تر راتلونکو درو نسلونو پوري د کوچنیان د زیږولو تناسب همداسي وي نو د هري یمنۍ ښـځي به په درو نسلونو کي ۴۹ لمسیانو ، ۳۴۳ کړوسیانو او ۲۴۰۱ کودیانو نړۍ ته سترګي غړولي وي، خو برعکس د المان، هسپانیا او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایټالیا په شمول د اروپا د اکثرو هیوادونو زیاتره ښځي یوازي یو بچی راوړي چي په دې توګه درې نسله پس به د هري اروپایي ښځي یوازي یو بچي، یولمسي، یو کړوسي او یو کودي نړۍ ته سترګې غړولي وي ، درې نسله پس د یو اروپایي په مقابل کي د ۲۴۰۱ مسلمانانو راتلل د عمل په نړۍ کي ضروري نه دي خو صلیبي متعصبینو ته یقیني ښکاري او همدې حساب کتاب سخت وارخطا کړي دي او په دې وېره کي دي چي که خبره همداسې روانه وي نو په راتلونکو څو لسیزو کي به د نړۍ نقشه بیخي بدله سي .

په (۱۹۸۸م.) کال کي د "امریکن ډیفنس ډیپارټمنټ" نومي مرکزي ادارې په خپور سوي تحقیقي راپور کي د انساني نفوس د زیاتوالي په بې اندوولۍ سخته اندېښنه خرګنده سوې وه، او پکښې راغلي وه چي د نفوس د زیاتوالي له امله به په راتلونکو څو لسیزو کي د فوځي ځواك په نړیوال توازن کي ستر بدلون رامنځته سي، په راپور کي د امریکا د پالیسي جوړوونکو کړیو څخه په کلکه غوښتل سوي وه چي د انساني نفوس د زیاتوالي مخنیوي ته دي همدومره توجه وکړي څومره چي د عامه وژونکو وسلو نه خپراوي ته کیږي .

د امریکا څېړونکي ځکه د زیات تشویش ښکار دي چي د هغوی د اټکلونو له مخي به په (۲۰۲۵م.) کال کي د امریکا نفوس د تایوان د نفوس څخه هم کم وي، د ایران نفوس به د جاپان سره برابر سي او د ایتوپیا نفوس به د فرانسې د نفوس څخه یو پر دوه سي .

د اشتراکي یا کمونیستي نظام د ړنګېدو څخه وروسته یوازینی اسلامي نظام دئ چي د غربي پانګوال نظام په مقابل کي ولاړ دئ او د قومونو د متحد کولو صلاحیت هم لري، نو ځکه د مسلمانانو د نفوس زیاتوالی غرب د ستري وارخطایۍ سره مخ کړی دئ. وایي چي نامتو لوېدیځوال څېړونکي EB وایي چي: "په نړۍ کي د انساني نفوس د زیات ډېروالي اوکموالي د فرقونو د له منځه وړلو لپاره موږ یوازي دوې لاري لرو، لویدیځ دي خپل نفوس زیات کړي او یا دا چي د دوهمي نړۍ د نفوس د کموالي لپاره هر ډول هڅي وسي، د لویدیځوالو لپاره خو د نفوس زیاتول ناشوني دي ځکه چي په غرب کي د کوچنیانو د تولد فیصدي ډېره ټیټه ده او د لوړوالي لپاره یې دولتي او انفرادي سوي ټولي هڅي ناکامي سوي دي او نوي هڅي په دېره لوړه بیه پرېوځي، د "ټیسټ ټیوب بي بي" له لاري د نفوس د زیاتوالي کوششونه روان دي خو د دې مصارف ډېر لوړ دي، بل لور ته د غرب د نوي کلتور له مخي ښځي د کوچنیانو پالل د ځان لپاره یو مصیبت او ستونزمن عمل بولي، غرب چي د خپل نفوس د ډېرولو د لاري څخه ناهیلي سوي اوس یې دوهمه لار غوره کړه او په دوهمه نړۍ کي عموماً او په اسلامي نړۍ کې یې په ځانګړي ډول د انسانانو د زیاتوالي لپاره بېلابېل

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسایل په کار واچول او له هر ډول توطئو څخه یې استفاده وکړه .

په جنوبي افریقا کې له پېړیو پېړیو سپین پوستي واکمن وه، تورپوستو به ټوله ورځ په ښار کې کار کاوه خو په ښار کې یې د اوسېدو ځای نه درلود، له ښار څخه دباندې به په کوډلو کې اوسېدل، د سپین پوستو روغتون، بس تم ځای او هوټل ته د ورتللو حق یې نه درلود. په (۱۹۵۱م.) کال کې تور پوستي د سپین پوستو درې برابره وه، یو نسل وروسته دا پنځه برابره ته ورسېدل، د تورپوستانو د نفوس دې زیاتوالي سپین پوستان مجبور کړل چې یوازې د خپل تجارت او شتمنیو ساتنه وکړي او سیاسي واکداري له لاسه ورکړي.

همداسې اسرئیل در واخله، د عربي کورنیو په پرتله د دوی کورنۍ ډېرې ورې وې او د نوو کوچنیانو د زېږېدلو فیصدي هم ډېره ټیټه وه، نو د دې لپاره چې په راتلونکو کلونو کې د عربو په وړاندې اقلیت ونه ګرځي نو له اروپايي ملکونو څخه یې زرګونه یهودي کورنۍ راوستلې تر څو دا خلا ډکه کړي.

همدارنګه په لبنان کې یو وخت عیسویان اکثریت ووه، یعني د شپږو عیسویانو په مقابل کې پنځه مسلمانان وه، خو د مسلمانانو د چټکې ودې له امله نن مسلمانان ٪۷۲ او عیسویان ٪۲۸ ته رسیدلي دي. همدارنګه استرالیا یو پر مختللی هیواد دئ خو د مالیې وزیر یې یوې غونډې ته وویل چې: په تیرو ۴۰کلنو کې یې عاید ځکه د پام وړ تغیر نه دئ کړی چې نفوس یې ورخ تر بلې د کمښت په حال کې دئ او د نفوس ځوانه برخه یې لږ ده، په داسې حال کې چې دوی د نفوسو د ډېرښت لپاره ډېرې هڅې کړې دي، هغه ښځې چې ډېر اولادونه راوړي ستر امتیازات ورکوي او دا خبره یو شعار ګرځیدلی: (یو د مور، یو د پلار او یو د هیواد لپاره) خو بیا هم نه دي توانیدلي چې دا خلا ډکه کړي .

همداسې جاپان اوس په نړۍ کې هغه هیواد دئ چې تر ټولو لږ ماشومان پکښې دنیا ته راځي . همداسې روسیه نن ورځ د نړۍ په سطحه د نفوسو له کمښت سره مخ ده، یو روسي اخبار وايي چې: په (۲۰۷۵م.) کال کې به د روسیې نفوس نیمايي ته راټیټ سي، یعني له ۱۴۰ میلونه څخه به ٦۰ میلونه ته راکم سي، پوتین په خپله کلنۍ وینا کې وویل: اوس د روسیې لپاره تر ټولو ستر ناورین د نفوسو کمښت دئ او دی وايي چې، هر کال د اووه سوه زره (۷۰۰۰۰۰) په اندازه د روسیې نفوس کمیږي او د دې لپاره یې یو دولتي پلان هم اعلان کړ.

لنډه دا چې د طاقت اصلي سرچینه بشري ځواک دئ او له نېکه مرغه د مسلمانانو دا ځواک ډېر په چټکۍ سره زیاتیږي او غرب ډېر په چټکۍ سره ور څخه بې برخې کیږي او دا د دوی لپاره ستر ناورین دئ، د شوروي له سقوط وروسته غرب مسلمانان خپل اصلي رقیب بولي او د مسلمانانو د پر مختګ پر وړاندې هر ډول خنډونه جوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انجنیر روزي محمدِ غورځنګ

انجنیري پوهنځی

د ټولنیزو شبکو څخه د استفادې ادبونه

د انسان هره کړنه او قول په شریعت کي ځانګړی حکم لري، او دا حکم یې کېدای سي چي فرض، واجب، مستحب، مباح، مکروه او یاحرام وي. اجتماعي(ټولنیزي) رسنۍ او ارتباطي وسایل، لکه: راډیو، ټلوېزون، انټرنیټ او نور داسي وسایل دي چي پخوا نه وه او اوس منځته راغلي دي.

دغه وسایل په پراخه کچه استعمالول او په ټولنه کي یې پراخ تاثیر ته په کتلو ځانګړي احکام او ادبونه لري.

بېله شکه له دغو وسایلو څخه په ښه ډول استفاده کول د دین د اشاعت، د خلکو د اذهانو د تنویر او د اسلامي فکر د خپراوي لپاره له ستر ارزښت څخه برخمن دي.

همدارنګه غلطه استفاده له دغو وسایلو څخه په ټولنه کي ستري ناخوالي رامنځته کوي او ټولنه د بربادۍ او اخلاقي رذایلو خواته ټیله کوي.

په دې لیکنه کي کوشش کوو چي داجتماعي شبکو د استعمال اړوند ځیني ادبونه بیان کړو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه اداب چي باید رعایت سي:

١. د اخلاقي اصولو رعایت او هغو ته التزام.
٢. د مثبتو او زړه راښکونکو ادبیاتو کارول.
٣. د معلوماتو په نشر کي ټولنیز نزاکتونه او ظرفیتونه په پام کي نیول.
٤. د سختو او بدو الفاظو څخه ډډه کول.
٥. د بیان د ازادۍ رعایت او له هغې تیری نه کول.
٦. د فکر اونظر د اختلاف اداب په نظر کي نیول.
٧. د نورو په اړه ښه ګمان کول.
٨. د خلکو پر نظریاتو باندي نقد کول نه دخلکو پر شخصیت باندي.

هغه موارد چي باید اجتناب ورڅخه وسي:

١. د داسي مطالبو نشرول چي درواغ وي.
٢. د داسي مطالبو نشرول چي په غیبت کي حسابیږي.
٣. داسي معلومات نشرول چي منبع یې معلومه نه وي اویا دقیقه نه وي.
٤. د خلکو د شخصي او کورنیو مسایلو په اړه معلومات خپرول.
٥. د داسي مطالبو خپرول چي د فحشا او فساد سبب کیږي.
٦. د داسی مطالبو خپرول چي د خلکو تر منځ د اختلافاتو سبب کیږي.
٧. داسي مطالب خپرول چي د اسلامي عقیدې خلاف وي.
٨. داسي مطالب خپرول چي د اقوامو د توهین سبب کیږي.

سپکتیا او لوړتیا

ستا هغه خاموشي ډېره ښه ده چي وروسته یې خبري کولای سې؛ خو هغه خبره دي ډېره بده ده چي وروسته یې چُپ سې. لومړنی عزت او دوهم ذلت دئ.

نو داسي څه مه وایه چي سبا پرې سرځوړی یې، بلکي داسي څه وایه چي پرې سرلوړی اوسې.

علم مه سپموه!

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

که څوک له چا څخه (د دین د علم اړونده) پوښتنه وکړي، او د هغه زده وي لیکن ځني پټه یې کړي نو د قیامت په ورځ به یې په خوله کي د اور کیزه واچول سي (سنن ترمذي: ۲۶۴۹).

نو موږ ایمانًا، اخلاقًا او وجدانًا مسؤلیت لرو چي خپل علم له نورو سره شریک کړو، که نه ګناهکار به یو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شعـــر

استاد یحییٰ حبیبي

د پلار او زوی د بېلتانه اوښکي دي نه تویېږي
ګټه یې نشته د کاله اوښکي دي نه تویېږي

پرېږده چي ښه په خوشحالي کي ژندګي وکوي
زما د ورورجان ستا د وراره اوښکي دي نه تویېږي

قسم په خدای که له تعصبه فایده کور ته راوړي
د هیڅ تاجک هیڅ پښتانه اوښکي دي نه تویېږي

د یوې ذرې ضرر دي نهویني مور یو بشر یو
چي مسلمان دئ د هغه اوښکي دي نه تویېږي

ځمکه هغه سوځي چي اور پر بَل وي لویه خدایه!
د کونډې مور د غلبېل زړه اوښکي دي نه تویېږي

بس ده اکثره وخت مو وخوړه له اوښکو سره
د خوار یتیم پر ستارخانه اوښکي دي نه تویېږي

حق لري را دي شي له ماسره دي شپه سبا کړي
ګورئ! زما د مېلمانه اوښکي دي نه تویېږي

د هدیرې پر سر دي نوري جنډې باد نه وهي
تېزي په شان د بارانه اوښکي دي نه تویېږي

پوهان سپین ږیري مو را کړوپ شول له غـــمونو پر ملا
د مخور مشرتابه اوښکي دي نه تویېږي

چیغي دي نه وي، درد دي نه وي، خوشحـالي دي وي تـل
د چا د ترور د چا د تره اوښکي دي نه تویېږي

چي خدای ته مخ شي په لمانځه کي دوعـا داسي کوئ
ربه! رښې رښې اوبه اوښکي دي نه تویېږي

زه او هغه د صداقت په لوړه کچه کي یو
زه وام د دې دا وای دده اوښکي دي نه تویېږي

لویان خو څه چي ماشومان به لا ترې ساتو خلګو!
آن په زانګو کي د ویده اوښکي دي نه تویېږي

نور دي د ټولي نړۍ غم زموږ په سر نه راغورزي
د کوم غریب کوم بېچاره اوښکي دي نه تویېږي

د "حبیبـي" خبري یوه یوه دېرین نقش دي
ده به ویل پر ګرېوانه اوښکي دي نه تویېږي

========

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاد عبدالله محمدي

افغانستان

افغانســــــــتان دننګياليوافغانــــــــــانوکور دئ
دهمتنــــــاکو جنګياليواوغازيــــــانو کـــــور دئ

حــق يــې پــاللی او پرحــق بانــدي يــې سر ورکــړی
د داسي پــاکو حــق پــالونکو مؤمينـــانو کــور دئ

دچنګيزيـــانو مـــاتوونکي دګرګــــــــين وژونکــي
دميـرويس خـان بابـا هوتـک غونـدي ناميـانو کـور دئ

چـي حـق يـې لـوړ کـړ باطـل جنـډه يـې کـوزه کړلـه
د داسي ســـــترو شـــازلميانو اتلانـــو کـــور دئ

چـــي انګريزانـــو تـــه يـــې ورکـــړل د عـبرت درســونه
د اکبرخــان او ايـوب خــان غونـدي غازيــانو کــور دئ

چـي سره روسـان يـې لـه هيـواده پـه فـرار مجبـورکړل
د مجاهـــدو مبــــارزو جــــان بــــازانو کـــور دئ

سر ورکـوي خـو اشـغال ګـرو تـه لاس نـه ورکـوي
د سربښـــــندونکو واقعـــــي مســـلمانانو کـــور دئ

هيــواد پــالي خــو د اســلام پــه لاربښــوونه بانــدي
باطـل پـالونکو تـه اجـل د حـق خواهـانو کـور دئ

سـور استعمار يـې پـه ګونـډو کـړ اوس د تـور نوبـت دئ
تـــاريخ ثابتـــه کـــړه چـــه دا د فاتحـــانو کـــور دئ

نـــه يـــې تيمـــور نـــه يـــې بـــابر نـــه يـــې نـــادر منلـــی
د ظالمانومخـــــــالف مبـــــــارزانو کــــــور دئ

لاســونه پورتــه کـړئ اللــه تـه چـي وطـن روښـان سي
ځکــه چـــي دا د ســترو انســانانو کــور دئ

د عمـــري غيـــرت ځرګنـــدې نمـــونې شـــته دلتـــه
د حيـــدري غيـــرت لرونکـــو سربــــازانو کـــور دئ

د ملالـــۍ غونـــدي سرتيـــرې دې ځـــای کـــي وې
چـــه خاينـــان يـــې کـــړل رســـوا دصـادقانو کـــور دئ

ايماني ژوند

که پر جسم باندي د نفس حکومت وي نو دا حيواني ژوند دئ. که پر جسم بايد د عقل حکومت وي نو دا انساني ژوند دئ. خو که پر جسم باندي د قرآن حکومت وي نو دا ايماني ژوند دئ.

بې عمله قسم

که مخالفت او عداوت د فيصلې له پاره قرآن ته راجع کوې، نو فيصله پر هغه باندي له لاس اينبوولو ځخه نه بلکي عملاً منلو ځخه وکړه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نصیب الله زاهد

ښوونه او زوزنه پوهنځي

لنډغر وزګړی

یوه رمه وه، د اوزګړو ځانګړې رمه، شپون ښه ساتله د نورو حیوانانو، مړانو او آسانو حقونه به یې په خوړل. په کلي کې به ایله وه، باغونو ته به اوښته او د خلګو شنو فصلونو ته د اوښتلو پرې کاټ یې درلود. کلیوال زیات ور څخه په تکلیف وه، په ستر خوانونو به ور ګډېده او د کورونو ګلان به یې ور خوړل. خلګو به هره ورځ شپانه ته شکایت کاوه، چې دا وزګړي دي حصار کړه پر موږ یې ژوند حرام کړی دئ.

شپانه به بهانې کولې، چې دا خو اوس زما تر وس تېر دي دا غسې اموخته سوي دي، چاغ سوي دي، زما وس نه په رسیږي، چې یو وترم د ټولو نارې سي، یا تناب پرې کړي.

دا چې د شپانه د کار اخیري شپې ورځې وې، د خلکو پر خبرو یې چندان غوږ نه ګراوه.

خلګو ته یې وویل: زما خو هسې هم اخیري شپېږ او شپې دي در څخه ځم بل شپون، چې رالی تاسي همکاري ورسره وکړئ، چې د دې بدماشو او لنډغرو وزګړو رمه ختمه کړي او تاسي ځني خلاص کړي. وخت تېرېده هغه لندغر پلوی شپون ولاړی، بل نوی شپون راغلی، په دې اړخ کې خاص د خلکو په خوښه وو. څه موده چې ووته دوه چاغ وزګړي یې چپه کړه، چاړه یې پر سر ور تېره کړه، د دوی له وهمه دوه درې نور په وزو ګډ سوه ویل: موږ مونثان یو.

د کلیوالو هیلي را ژوندۍ سوې، د لنډغرو وزګړو څخه د خلاصون ورځې یې په سترګو لیدلې، د شپانه حمایت یې پیل کړ، چې شپانه به غړ کړ د کلیوالو ځوانانو خاص ګروپ به یو لنډغر وزګړی را چپه کړ. لنډغر وزګړي هم دومره کمزوري نه وه، څه نا څه خرو او غویو یې هم ننګه کوله او په کلي کې به ورسره په ځغاسته وه، درز غوبل به جوړ وو دوړې به په پسې وې، غوایي او خره به د وزګړو پر سر درېدل، د دوی پر سر بې جنګونه کول او ښکرونه بې غورځول.

شپون لګیا وو د کلیوالو د هوسا او ارام ژوندانه هیلي یې رسمولې او رښتیا کولې.

لنډغر وزګړي په منډه وه، د ارام ځای یې نه وو، نیم وه، نیم نه وه، نیم یې بیا ګوډان، شلیان او مونثیان سول. کللیوال خوشاله وه، شپانه ته یې د زرکلن ژوند لاسونه لپه کړي وه او د لنډغرو حیوانانو څخه د خلاصون دعاوي یې کولې.

له ځان سره ظلم

آیا له وخته مخکې بوډا کېدل هم سخت کار دئ؟

بس کوچنی غم درته غټ کړه، تر هغه هګۍ لاندې کړه، بچیان ځني تولید کړه او ځان ښه ورسره بوخت کړه، دا یې تر وخت دمخه زوړوالی! استغفرالله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شراف الدين جمال زاده

د اقتصاد پوهنځي

د لاجورد ټرانزيټي لاري اقتصادي ارزښت

Lapis Lazuli & its economic importance

لاجورد د افغانستان د اقتصادي پيشرفت او تجارانو لپاره تر ټولو ښه خبر دئ، ځکه د دغي ټرانزيټي لاري له طريقه به افغاني توليدات تر منځنۍ آسيا، ترکيې، اروپايي مارکيټونو او نړيوالو بازارونو ته لاره پيداکوي.

لکه څرنگه چي دغه ټرانزيټي لاره د پنځو غړو هيوادونو لکه افغانستان، ترکمنستان، گورجستان، ازربايجان او ترکيې هيوادونو په گډو هڅو سره په (۲۰۱۷م) کال کي امضاء او په (۲۰۱۸م) کال کي عملاً افتتاح سو چي، دا د ټولو افغانانو لپاره يو ښه خبر وو.

ځکه افغانستان په وچه کي راگير هيواد دئ، بهر ته لاره نه لري نو تل د داسي ټرانزيټو لاره په هڅه کي وي چي په ارزانه قيمت، لنډ وخت او ښه کيفيت تر بهرنيو مارکيټونو خپل توکي ورسوي. ځکه افغانستان په تېرو اووه لس کلنو کي د کراچي په بندر پوري تړلی هيواد وو، کله چي به زموږ تجارانو د دې لاري اموال افغانستان ته راوړل ډېر کله به دغه لاري په سياسي حالت پوري تړلي وې، چي په پايله کي به يې زموږ ملي اقتصاد او تجارانو ته په ميليونونو زيانونه اوښتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان د تاریخ په اوږد کي خپل ستراتیژیکي او جغرافوي موقعیت ثابت ساتلي دئ، که لږ دې لاري ته په ژور نظر وګورو دا خپله د آبرېښم د لارې یو ډول بیا رغول دي. آبرېښم د افغانستان د ستراتیژیکي موقعیت لپاره خورا اړین بلل کیږي. دا چي لاجورد د دې لاري نوم ایښودل سوی دئ، علت یې دا دئ چې څه باندې دوه زره کاله وړاندي د دې لاري څخه د بدخشان لاجورد تر اروپا پوري لیږدول کېدل.

بل که موږ د لاري واټن، مصارف او نوري ټرانزیټي ستونزي په نظر کي ونیسو، تر کراچي بندر په یوه کانټینر توکو کي (۱۵۰۰) ډالر ارازانه تمامیږي، نو دا د صنعت کارانو او تجارانو لپاره تر ټولو ښه خبر دئ ځکه هلته رسیده اجناس په ارزانه قیمت او ښه کیفیت سره رسیږي.

ددي لاري تر ټولو لویه ستونزه د هیواد په داخل کي لیدل کیږي، هغه دا چي موږ دومره تولیدات نه لرو چي په دوامداره توګه یې د دې لاري له طریقه ولېږو، ولي چي موږ خپله یو متکي او مصرفي هیواد یو، خو بیا هم یو شمېر زرعتي محصولات، وچي او تازه میوي د هیواد څخه آسیایي او اروپایي بازارونو ته لېږدول کیږي. په دې برخه کي یوازي مشکل دا دئ چي موږ خپل تولیدات د اروپا په کچه معیاري کړو. د پروسیس څخه شروع بیا تر بسته بندۍ (Packing) پوري ټوله د اروپایي مارکیټونو د غوښتني مطابق جوړ کړو، چي په دې برخه کي زموږ ملي تجاران او صنعت کاران د دولت جدي ملاتړ او تشویق ته اړتیا لري، تر څو هم هیواد په داخل کي د تولید کولو لپاره آسانتیاوي برابري کړي او هم د افغاني تولیداتو لپاره نړیوال مارکیټونه پیداکړي.

پایله: لاجورد د افغانستان د صادراتو لپاره غوره بدیل دئ د نورو بندرونو او ټرانزیټي لارو په پرتله، که په هیواد کي خصوصي او دولتي سکتور په ګډه د خپلو تولیداتو د ډېرښت او معیاري کېدو لپاره هڅي وکړي تر څو مو صادارت زیات او واردات مو کم سي چي ورسره سم به مو په ملي بودیجه کي کسر له منځه ولاړسي، داخلي تولیدات به مو ډیرښت وکړي، اقتصادي نوساناتو کنټرول او اقتصادي وده به په هیواد کي مخته ولاړه سي.

پاک او ناپاک خلک

امام اوزاعي رحمه الله وایي:

یو سړي ته مي وویل چي یو کور مي په کار دئ، خو د داسي ګاونډیانو تر څنګ چي حسد، غیبت او بُغض نه کوي.

وایي: هغه کس سیده هدیرې ته بوتلم، چي داسي خلک یوازي همدلته اوسیږي.

ښه! نو نن به همسایګان څنګه وي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

بصير احمد صديقي

اقتصاد پوهنځي

خپلي هيلي مه وژنئ!

هر انسان هيله لري چي پرمختګ وکړي، لوړ مقام، دولت، عزت او شهرت تر لاسه کړي. په ټولنه کي منلی او غوره کرکټر ولوبوي، خو وروسته له څه وخته دوی خپلي دغه هيلي پريږدي ،دوی ته هر څه مشکل او ناممکن ښکاري، دوی خپل داخلي ځواک نه وي پيژندلی ، دوی په دې نه پوهيږي چي همدا انسان و؛ چي د ټولي نړۍ ليدلوري ته يې بدلون ورکړ، هو! همدا انسان چي رب العالمين ذات اشرف المخلوقات پيداکړ. همدا تاته يې ای انسانه! د نړۍ د رهبرۍ کولو ځواک او قدرت درکړ او خپل خليفه او سردار يې په کايناتو کي غوره کړې .

په نړۍ کي هر څه تر لاسه کول اسانه دي، خو مقاومت او لږ څه هڅه غواړي، ايا اوس هم ناهيلی يې.

راسه! د هغو اشخاصو له هيلو دي لږ خبر کړم چي هيڅا هم د ربښتيا کېدو باور نه باندي کاوه خو د خپلي داخلي لېوالتيا او پر ځان باور په زور ورته ورسېدل، وروسته هرچا ورته د بريا چکچکي کولې او منلي اشخاص سول.

رسول اللهﷺ د خدایﷻ پيغمبر وو، د خدایﷻ کلام يې خپل قوم ته راوړ ، دوی ته يې د امن او سپيڅلتوب تلقين وکړ ، د ايمان د راوړلو په صورت کي يې پر نړۍ د راج زيری ورکړ خو قوم يې بې شماره ډېر ظلمونه باندي وکړل، دده ياران او سپېڅلي اصحاب يې ورته شهيدان کړل. دی يې د کاهن او جادوګر په القابو ونازاوه او د خپل مسکن څخه يې جدا کړ، خو ده صبر او مقاومت وکړ. خپل مزل ته يې دوام ورکړ؛ هيڅکله تسليم نه سو، نن ورځ يو نيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملیارد انسانان د ده لاره تعقیبوي، که ته وایې دده سره خو د خدای ﷻ نصرت وو .راسه له نورو دي خبر کړم.

توماس اډیسن د ذهني اړخه کمزوری انسان وو، حتی د ښوونځي څخه هم وشړل سو، خو دده هیلي لویي وې، د ده سره داسي هیله پیدا سوه، چي باید تیوله نړۍ روښانه کړي، دا په داسي حال کي چي د برق د موجودیت چا تصور هم نه سو کولای، تر زر ځله ډېر د ماتي سره مخ سو خو خپل کار ته یې دوام ورکړ او بریالی سو، هغه کسان چی خوبونه په عمل بدلوي هیڅکله نه دریږي.

مارکوني دا ارمان درلود چي د هوا د څپو له لاري د لیږد وړ یو غږیز سیستم رامنځته کړي، نن ورځ یې راډیو او بېسیم مخابراتي سیستمونه ژوندۍ بیلګي دي. جاک ما غوښتل د نړۍ تر ټولو غټ د صادراتو او وارداتو انلاین شرکت رامنځته کړي، خلګو دده نظریه بابیزه او پوچه وګڼل، تر سل ځله ډېر د ماتي سره مخ سو خو ده پر خپل ځان او خپل راتلونکي باور درلود او بریالی هم سو، وروسته له شل کاله هر چا دی یو بختور انسان ګڼی ، علي بابا شرکت یې ژوندۍ بېلګه ده.

څوک چي خپلي راتلونکي ته هیله مند او باوري وي، راتلونکی به یې هم روښانه او شکر ګذاره وي . بیل ګیټ پر هځه باور درلود، خپلو هیلو ته د رسېدو لپاره یې هارورډ پوهنتون پرېښود، د پلار په شمول ټولو کم عقل وګڼی، خو ده خپل هداف او هیلي تعقیب کړې او ورته ورسېد، دده فکر په ټوله نړۍ کي نوښت او بدلون راوست. نن ورځ داسي دفتر نه سته چي کمپیوټر دي نه وي پکښې او په هغه کي دي وینډوز نه وي، وکي د مایکروسافټ کمپنۍ رامنځته کوونکی ښیم، کله چی بریا ته ورسېد د هارورډ پوهنتون له لوري په افتخاري دوکتورا ونازول سو، پر سټېج ولاړ وو، تر سترګو یې اوښکي رواني وې، ویل یې: پلاره! ما نه ویل زه به یوه ورځ هتمن فارغه کېږم.

همداسي په زرګونه ځیرې دي چي د خلګو د خبرو پروا یې ونه کړل او یوازي خپل هدف یې تقیب کړل، نن په نړۍ کي منلي اشخاص دي ، خو په یاد ولرئ چي زرګونه داسي ځیرې هم شته چي خپلي هیلي یې د نورو تر خبرو او پر دوی د ناکامۍ د ټاپې وهلو له وجي له لاسه ورکړي او نن یې نوم او نوښان هم نه سته.

ځوانانو! هیڅکله مه تسلیمیږئ، د کوښښ نه کولو پرته بل هیڅ ماتي نه سته، ماتي له دننه پیلیږي. دا زموږ داخلي او ذاتي کمزورتیا ده چي د هدف نه لرلو په وخت مو له هر څه لیري ساتي، هر څومره چي ډېره هڅه وکړئ هغومره ځواکمن کیږئ او څومره چي ځواکمن یاست هومره ډېر کولای سئ چي ډېر مقاومت وکړئ او خپلو هیلو ته ورسیږئ.

اعتماد یعني څه؟

په یوویشتمه پېړۍ کي پر اعتماد هم اعتماد ختم سوی دئ.

وګورئ! اعتماد یا باور هغه کلمه ده چي په لوستلو یې ثانیه تېریږي، په فکر کولو یې دقیقه تېریږي، په پوهېدلو یې ورځ تېریږي، په عملي کولو یې کال تېریږي، خو په ثابتولو یې ټوله ژوند تېریږي.

اوف، اې اعتباره! نور دربانډي بې اعتباره یم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورمحمد فرحت

حقوق او سیاسي علومو پوهنځی

زموږ د ټولني تر ټولو اساسي ستونزه څه ده؟

که ووایم چي بدبختانه زموږ په ټولنه کي اساسي ستونزي ډیري سته خو، یو له هغوی څخه یې د غبرگون اصول دي، چي موږ نه دي پیژندلي او نه مو مراعات کړي دي، بېخي مو له نظره غورځولي دي. دلته غواړم چي د غبرگون اصول در وپېژنم او د هغوی تاثیرات بیان کړم.

عمومًا غبرگون پر دوه ډوله دئ: مثبت غبرگون او منفي غبرگون.

مثبت غبرگون په ټولنه او اشخاصو کنبې مثبت بدلون رامنځته کوي. موږ باید تل هڅه وکړو چي د یو بل پر وړاندې مثبت برخورد ترسره کړو. مثبت فکر کول او د نورو په مقابل کي نیک اقدام ترسره کول، په ټولنه کي د خلکو تر منځ نژدېوالی، مینه او اعتماد رامنځته کوي او یوه ارامه او خوشحاله فضا منځته راوړي. د انسان د پرمختگ او اعتبار د پخوالي یو لامل هم مثبت غبرگون ترسره کول دئ.

همدارنگه منفي غبرگون د نورو په مقابل کي ترسره کول منفي عواقب لري. پر ټولنه او اشخاصو باندي منفي تاثیر شیندي او یو انارشي سیستم رامنځته کوي. د تاوتریخوالي کچه لوړېږي، د انسان پر دماغي او جسمي قوت باندي تاثیر کوي، د خلکو تر منځ اعتبار او مینه له منځه ځي،او د پس پاته کېدو لوی لامل گرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو مثال یې وایم کله چې یو کس ښه کار ترسره کړي یا هغه کار ترې خراب سې نو هغه باید تشویق کړل سي، نو اړینه دا ده چې په هر ځای کې د هر چا په مقابل کې هغه که موټروان وي، چوکیدار وي، بزګر وي، دوکاندار وي او که په کاري دفتر کې د دفتر دغړو سره وي او که یې له رئیس سره وي، باید پر وړاندي یې مثبت غبرګون ترسره کړو، تر څو یو د بل په زړونو کې د میني او ورورولۍ احساس پیدا سي او د یو بل په وړاندي مثبت ذهنیت رامنځته سي، په زیاته توګه په کورنۍ کې باید د ښځو او ماشومانو پر وړاندي له منفي غبرګون څخه په کلکه ډډه وسي، دا زموږ په ټولنه کې تر ټولو لویه ستونزه ده چې پاملرنه نه ورته کیږي. هر وخت مو ماشومان او ښځې تهدید کیږي، تر فشار لاندي راوستل کیږي، غوښتني یې نه منل کیږي، اخېر نو په ذهني او قلبي ناروغیو مبتلا سي، دا ټول د منفي عکس العمل تاثیرات دي.

ماشومام وهل کیږي رټل کیږي، له ټولنیزو روابطو او تشویق څخه لیري ساتل کیږي، خاصه پاملرنه یې روغتیا او زده کړو ته نه کیږي.

هغه چې بیا لوی سي له یو عالم مشکلاتو سره لاس او ګرېوان وي، خپل سرنوشت نه سي ټاکلای، کم جرئته وي، د زړه خبره په خوله نه سي کولای، د پرمختګ لاري چاري نه ورمعلومیږي. اخیر نو سل سرونه خیشته کړي بیا نو یو نه سي خریلای. دا ټول د منفي اغېز لاندي راغلي وي او یو ډول وېره او تشویش یې په زړه ننوتلی وي او دا د انسان تر ټولو لویه نیمګړتیا ده چې د هر شي په مقابل کې خنډ ګرځېدلی وي.

زموږ تر ټولو لویه ستونزه داده چې ستونزه مو په مخ کې پرته وي، وینو یې، ترسره کوو یې خو له منځه یې وړلای نه سو. نو راځئ چې دا منفي غبرګون په مثبت واړوو او همدا مو مسولئیت دئ.

دغي برخي ته باید جدي پاملرنه وسي، ځکه زموږ په ټولنه کې بدبختانه تر مثبت غبرګون منفي زیات مروج ده، تر ښې خبري کول ښه سلوک چلول منفي اړخ یې زیات ده. هڅه باید وکړو او لاس په کار سو، چې دا ستونزه په ټولنه کې حل کړو. د دې بدبختۍ څخه کورنۍ او ټولنه خلاصه کړو او یوه سالمه فضا رامنځته کړو. اول یې باید له ځانه پیل کړو او بیا په کورنۍ کې، همداسي د اوسېدلو په محیط کې، په ښار کې او په ټولنیزو رسنیو کې ورباندې کار وکړو او عملي یې کړو.،تر څو دغه غلط او تاواني کلتور په ښه او مثبت کلتور بدل سي، نو د ټولني ډیري ستونزي او خنډونو به مو له منځه لاړ سي.

د حکمت پړاو

د سقراط شاګرد ورڅخه وپوښتل چې زما حکمت او پوهه څه وخت اکمال (بشپړتیا) ته رسیږي؟

ورته ویې ویل چې کله د نورو له خوا په خپله ستاینه خوښ نه سې او په ترټنه یې غمجن نه سې.

شاګرد وپوښتل چې دغه حالت ته به نو کله ورسېږم؟

استاد یې وویل: هر کله چې څلور شیان حاصل کړې، یعني دوه غوږونه چې حکمت واوري (د پوهانو نصیحت واوري)، او دوه غوږونه چې کاڼه وي (د جاهلانو بېهوده خبري وانه وري).

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرشيد راشد، اقتصاد پوهنځی

د منفي فکر زيانونه

هغه څه چي انسان له نابودی او ماتي سره مخ کوي، هغه يې خپل منفي فکرونه دي، چي په خپل زړه، ځان، روح او مغز کي يې ځای ورکړی وي، که نه نو بهرني عوامل زموږ په وجود باندې د اغېزې کوم خاص قدرت نه لري.

وايي يوه ورځ شمعي له اورلګيت څخه پوښتنه وکړه: له تاڅخه وېره لرم، ته زما وژونکی يې، ته هغه يې چي زما ژوند ته اور اچوې او زما د نابودی لامل ګرځېدلی يې او نور... همداسې يې دوام ورکړ، اورلګيت په خندا سسو، ورته يې وويل: له ماڅخه مه وېرېږه، زه تا له منځه نه وړم، زما اور يوازي تا لږ سوځوي، ته په اصل کي بايد له هغه پلتې (تار) څخه وډار سې چي ستا په منځ کي تېره سوې ده او تر آخره دي سوځوي، که هغه نه وای زما اور ته هيڅکله هم نه سوځولې او له منځه يې نه وړلې.

که د شمعي په منځ کي هغه تار نه وای نو بيا شمعه تر پايه نه سوځېدله، نو داسې ويلای سو چي دا منفي فکرونه دي چي موږ سوځوي يعني موږ ځان خپله خرابوو.

منفي فکر لروونکي يا بدبين کسان معمولاً مثبتوکارونو ته په منفي سترګه ګوري او د منفي نتايجو تمه ترې لري، چي دا کسان معمولا ناکام کسان دي او له ژوند څخه ناهيلي دي او ورڅخه کرکه کوي. که چيري يو ګيلاس نيم له اوبو څخه ډک وي نو مثبت فکر لرونکي کسان داسي فکر کوي چي دا ګيلاس نيم له اوبو څخه ډک دئ، خو منفي فکر لرونکي کسان بيا داسي فکر کوي چي نيم ګيلاس تش دئ. منفي فکرونه او حسد موږ يوشان سوځوي.

کله چي يوڅوک زموږ په اړه منفي خبره وکړي نو دا موږته هېڅ زيان نه سي رسولای خو په دې اړه زيات سوچ کول موږ ته زيان رسولای سي، نو بايد په دې اړه سوچ ونه کړو.

منفي فکرونه چي موږ يې په خپل سر کې ساتو، د شمعي دپلتې په شان مو له دننه څخه سوځوي، کله چي په خپل زړه کي ويري او ناهيليو ته ځای ورکړو په ښکاره زموږ جسمي توانايي او پياوړتيا له منځه ځي.

د ځينو کسانو په اړه موږ ته منفي خبري کېږي، خو کله چي له نژدې ورسره ملګري سو نو ډېر ښه کسان وي، حال دا چي موږ ته غلط فهم راکړل سوی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ او تاسو زیاتره هغه کسان خوښوو چي د مثبت فکر خاوندان وي ځکه د منفي فکر خاوندان موږ ته د خوښۍ پر ځای خپګان راکوي او د دوی له خولې څخه هیڅکله خوشحاله کوونکې خبره نه وځي. په پای کي به دا ووایم چي د منفي فکر له خاوند څخه د مثبتو کړنو هیله مه لره.

بې ارزښته افتخار

تر ټولو ناوړه افتخار هغه وي، چي یو څوک په داسي شي افتخار وکړي چي ده یې په رامنځته کولو کي هیڅ ډول رول نه وي ادا کړی، لکه: رنګ، قد ،قوم، ژبه، میراثي شتمني اونور. نوکه میړه یې په هغوشیانو فخر وکړه چي تاخپله ګټلي وي لکه: تقوا، علم ، مهرباني، صداقت او داسي نور.

عتیق الله نوري

حقوق او سیاسي علومو پوهنځی

د بریالیو کسانو شل ځانګړني

۱. درواغ نه وایي.
۲. غرور نه لري.
۳. صمیمي وي.
٤. د درناوي او مننديويې حس لري.
۵. د هېرولو چل ورځي.
٦. د نورو بریاوو ته ارزښت ورکوي.
۷. د نورو کسانو پرمختګ غواړي.
۸. خپلي نیمګړتیاوي مني.
۹. هره ورځ مطالعه کوي.
۱۰. یادانښتونه ساتي.
۱۱. د(څه وکړم ؟) لړ ساتي.
۱۲. د نظریو په اړه خبري کوي.
۱۳. مالومات شریکوي.
۱٤. خوښي څرګندوي.
۱۵. موخي ټاکي او د ترلاسه کولو لپاره یې پلان جوړوي.
۱٦. توپیرونو ته غېږ خلاصوي.
۱۷. دوامداره زده کړه کوي.
۱۸. د بدلون لپاره لیرلید لري.
۱۹. هیلي ژوندۍ ساتي.
۲۰. هوډ او حوصله لري.

زین الله زېور

حشره خوړونکي نباتات

هغه نباتات چې د حیواناتو په څېر تغذیه کوي د ځینو نباتاتوپه پاڼو کې داسې بدلونونه رامنځته سوي دي چې په ځرگند ډول د پاڼې شکل نه لري، په دوی کې ځینې ساقې په پیچکونو بدلې سوي دي او کوچنیو پاڼو یې هم تغیر کړی دئ، د دې نباتاتو په ځینو ډولونو کې ټوله پاڼه په اغزیو بدلیږي اویا هم په اغزیو کې د پاڼې محور په اغزي بدلیږي، یا د ځینو نباتاتو پاڼو داسې تغیر کړی دئ چې د کوچنیو حیواناتو (حشراتو) ښکار یا نیولو وړتیا پیدا کوي چې هغه د غذایي موادو په توگه جذب او هضموي، دهغه نباتات د حشره خوړونکو نباتاتو Insectivorus plants په نوم یادیږي. حشره خوړونکي نباتات سره له دې چې ټول اتوټروپ(Autotroph)یعني کلورو فیل لري، ځانته غذا په خپله جوړوي مگر بیا هم د ډیرو ایونونو د لاسته راوړلو لپاره د کوچنیو حیواناتو او حشراتو د نیولو لپاره ځانگړي جوړښتونه لري، چې کوچني موجودات نیسي او هغه هضموي. د تجزیه سوي محصولاتو څخه یې د نایتروجن د منبع په توگه استفاده کوي، په همدې توگه دغه نباتات کولای سي په هغو ځمکو کې چې خاوره او اوبه یې د تغذیوي موادو له نظره نیستمنه وي وده وکړي. دغه نباتات د لاسته راغلي ښکار د تجزیې لپاره (Protease) او (Hydrolase) هضمي انزایمونه افرازوي. حشره یا غوښه خوړونکی نباتات د خپل ژوند د پایښت، د غذا رانیولو او هضمولو لپاره ځینو جوړښتونو ته انکشاف ورکړی دئ، لکه: د پاڼو بدلون او د تغیر سوو پاڼو پر مخ د هضمي غدواتو لرل دي، چې په دغه برخه کې له درې ډوله نباتاتو څخه یادونه کوو. لکه: لسیرینس لومې، چاینک لومې، اوترل لومې دي. په غوښه خوړونکو نباتاتو کې ډیرې برخې دسرېښوولو خاصیت لري چې د دې سرېښناک جوړښت په واسطه نباتات نیسي، لکه: د (Drosera) نبات. د نوموړي نبات پاڼې وېښته ډوله جوړښتونه (Tentacle) لري چې په خپلو سرونو کې د غدو په لرلو سره د عسل بوی ورکوونکي روڼه ځلیدونکي مواد افرازوي، نوموړی نبات دبوی او ځلیدلو په واسطه ځانته حیوان جلبوي چې په نتیجه کې ړڅنگ وېښتان کیومو تروپیزم (Chemo Tropism) له مخې د ښکار په لور کږیږي او په پاي کې ټول حیوان پټوي له (Chitin) پرته یې هضموي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیور حیاتي

درنو هیوادوالو!

تر هر څه وړاندي درته سلام، درنښت او ادب وړاندي کوم. خوښ یم، چي د هیواد نوی نسل مو تر ډېره خپله علمي قوه پر علمي چاپي او د نوي فکر پر روزلو د یوه متحد افغانستان لپاره مصرفوي. زما د یو ځوان په توگه له ټولو هیوادوالو څخه هیله ده، چي د خپل ښار، چاپیریال او مېشت محیط د پاکوالي په برخه کي خپله ټوله توجو وکړي او یو صفا ښار د یوه ژوندي ملت د هویت څرگندونه کوي. ددې ترڅنگ مي هیله ده، چي د مالیې په ورکولو سره د خپلو حکومتي بنسټونو ملا وتړئ او پر وخت خپله مالیه تحویل کړئ، تر څو د ښار په سمسورتیا کې موږ د ښاروالۍ په استازیتوب ستاسو سره رغنده رول ولوبوو.

زه د زابلي محصلینو د ټولني او په فرهنگي برخه کي د ټولو ځوانانو د سترېو قدرداني کوم او هیله مند یم، چي موږ به د ځوانانو په برخه کي د تخمین سوي بودیجې زیاتره مصرف د همدې ځوانو د علمي بنسټونو پر تقویې تمرکز وکړو.

په خورا درنښت

زیور حیاتي

د قلات ښاروال

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاجي احمدالله ډاکټر

درنو او پتمنو هیوادوالو!

افغانستان د خپل یوه ډېر عمیق او سیاسي چاپیریال څخه د وخت په ژبه تېریدونکي حالت کي دئ او تر بل هر وخت په دې حساس پړاو کي د ځوانانو رول رغنده دئ، تر څو د علمي برخي په مټ د عامه اذهانو روښانولو او د یوه سرلوړي افغانستان د بنسټ ایښودلو په برخه کې کار وکړي. زه ډاډه یم، چي دا چاره به یوازې د ځوانانو په زده کړو او د همدې متخصصو ځوانانو په مټ ترسره سي، زما هیله همدا ده، چي ددې وطن پیاوړتیا او پرمختګ یوازي په زده کړه او علمي سکتور په ودي پوري اړه لري.

په وروستیو کي د زابلي محصلینو ټولني د فرهنګي ډلي له سترېو، نوښتونو او زحمتونو څخه مننه کوم، چي د خپل هیواد په سمسورتیا کي رغنده رول لوبوي، د یوه سوداګر په توګه مي هیله ده، چي ددې وطن ټولو ناخوالو ته د قلم په ژبه انعکاس ورکړي او وطن مو له دې بدبختۍ وساتي. پر حکومتي نهادونو مي ږغ دئ، چي د ترانسپورتي برخي اړوند دي خپله ټوله توجو د سړکونو رغولو او هم د یوه حساس کمپیوټري ترانسپورتي سیستم په ایجادولو کي د هیوادوالو لپاره اسانتیاوې ډیري کړي.

د منني په پار
حاجي احمدالله ډاکټر
د احمدشاه ابدالي شرکت با صلاحیت نماینده

(c) ketabton.com: The Digital Library

بشیراحمد نظري

په کندهار ولایت کې دزابلي محصلینو د ټولنې د مشر پیغام

داتوم او کهکشان دخالق په سپېڅلي نامه

دایو منل سوی حقیقت دئ چي هره ټولنه یا ټولنیز ګروف که غواړي چي ځان له نورو سره سیال کړي او د نورو رنګه ښه ژوند ولري نو باید نوی نسل یې په اوسنیو عصري علومو ځان سمبال کړي ، ځان او ټولنه د نورو له هر ډول سیاسي، اقتصادي او فرهنګي احتیاج او تاثیراتو خخه خلاص کړي .

الحمدالله نن زموږ ځوانان خپل دغه رسالت ته متوجه سوي دي او د هیواد په داخل او خارج کي لګیا دي. د ټولني د اوسنیو غوښتنو مطابق ځان جوړوي او انشاء الله چي ټولنه او افغانستان به جوړوي.

زه د زابلي محصلینو د مشر په حیث او د زابلي محصلینو ټولنه ویاړ کوو چي یو ځل بیا یعني

(c) ketabton.com: The Digital Library

په(۱۳۹۸ش) کال کي لسګونه زابلي محصلین د کندهار په ولایت کي له دولتي او خصوصي پوهنتونو څخه فارغیږي او د خپلي ټولني خدمت ته به اوږه ورکوي ، پر زابلي مشرانو او ولایتي اداري باندي غږ کوو چي د دوی له هنر او ځواني انرژۍ څخه د دې په قصدي توګه محروم سوي ولایت په رغوونه او پرمختګ کي استفاده وکړي او خپلي اداري ورباندي ښایسته کړي او له خپل مسلک سره سم ورته د خدمت کولو زمینه برابره کړي .

د دې تر څنګ پر فارغو سوو ځوانو کدرونو باندي غږ کوم چي د خپلي عقیدې او له هیواد سره د مینې پر اساس دې د خپل محروم او بې وزله ولس خدمت وکړي ترڅو چي راتلونکی مو روښانه سي .

د دې تر څنګ پر ولایتي اداري، مشرانو، علماء کرامو، ځوانانو او هر مور و پلار باندي غږ کوم چي که غواړي نور له دې تیارو ووزو او یو روښانه راتلونکی ولرو نو تر هرڅه لمړی باید د خپلو کوچنیانو حق ادا کړو چي، د هغوئ حق سالمه روزنه ده، ځکه دا تعلیم دئ چي ولسونه له اسارت او غلامۍ څخه خلاصوي او د خپلواکۍ تېره توره په لاس کي ورکوي.

په پای کي د سلطان ملخي توخي رح دمهالنۍ خپروني د دوهمي ګڼي د چاپ له امله لمړۍ فرهنګي کمیټې، د محصلینو ټولني او بیا د زابل ټول علم خوښوونکي خو په قصدي توګه له علم څخه محروم سوي ولس ته مبارکي وایم. او دا ګڼه د هیواد د نامتو بچي، سترسالار او د زابل ویاړ سیدال خان ناصر روح ته ډالۍ کوم .

په درنښت

بشیراحمد نظري

په کندهار ولایت کي د زابلي محصلینو د ټولني مشر

فاسد چارواکي

غله موټر ودراوه او ورته ویې ویل چي "خپلي پیسې" راوباسه.

سپرلي ورته وویل چي ته ما نه پېژنې، زه څوک یم؟

غله د نفي په اشاره سره خپل سر وښوراه.

سپرلي ورته وویل چي زه فلانی یعني د مالیې پخوانی وزیر یم.

غله بېله ځنډه ورته وویل چي اوس نو والله که ولاړ سې "زما پیسې" راوباسه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

احسان الله بارز (محمـــدي)

چاپیریال کي ټـــولنـیز ژوند !

پاک چاپیریال او پاکه فضا د لوړ ښایست او رحمت فضلیت په مانا ده. د انسانانو په ژوند کې مهم رول لري او انساني بقاء د ناروغیو او بربادیو څخه ژغوري. الله ﷻ انسان ځکه په ځمکه کي خلق کړي دي چې مځکه آباده کړي او هلته استوگن اوسئ تر څو د ژوند پړاونه، مسؤلیتونه او مکلفیتونه په ښه تدریجي مثبت اړخ ترسره کړي.

د انسان جوړښت د کوم ماشین آلاتو وسائلو پوري مربوط نه دئ، د کایناتو ستر څښتن تعالی تر مور او پلار مهربان ذات دئ چي، ټول ژوندي او غیر ژوندي موجودات یې پر ځمکه باندي قادر کړي دي، ځکه چي د یوه واحد او احد رب ﷻ عبادات، اذکار او واحدانیات یې بیان کړي او د

هغو څخه یو لوی جوړښت سالم عقل درلودونکي د انسان اقتدار ښایست نمونه او پیدایښت دئ ځکه د انسان طرحه، جوړښت او اقتدار د ستر رب، پیداکوونکي، جوړونکي او له منځه نه تلونکي ذات په قبض کي دي او همدا ستر ذات دئ چي د ژوندی موجوداتو له پیدایښت له مخه د هغه ژوند لیک برخلیک ټاکلي دئ بغیر د عاطفي انساني دعاوو هیڅکله په ژوندی او غیر ژوندی موجوداتو کي څوک مداخله نه سي کولای، همدا انسان دئ چي لومړی ځان او وروسته نور افرادي افکار ذهنونه سالم چوپړ ته رابولي، همدا انساني تدارکات د ژوند لوړې ژورې ستړیاوې دي چي د نړۍ نظم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصول، قواعد او مقررات وربانديې تنظيم منظيم دي.

چاپيريال ساتنه د ژوندي موجوداتو سره مظبوطه اړيکه لري، ځکه د پوهانو، علماوو او با تجربه اشخاصو څخه نقل سوي چي سالم انسان د سالم چاپيريال څخه رامنځته کيږي او هغه يوه سالمه ټولنه رامنځته کوي او په سالمه ټولنه کي راتلونکي نوی سالم نسل روزل کيږي.

څرنگه چي په افغانستان کي د څو لسيزو راهيسي د جګړو له امله بربادۍ، نا ارامۍ او وحشت خپور دئ او زموږ طبيعي ځنګلونه، سيندونه او شني دښتي د ويجاړيدو سره مخ سوي او د بيا رغيدو هڅه يې نه ده سوې، سالم افکار مو سالمه ټولنه مو بې سرنوښته او بې اهليته پاته دي، هغه د وخت تاريخي اثار، تاريخي سيمې او تاريخي سندونه مو د يو بل په نوم د بربادۍ او ويجاړيدو خوراک سول، د بهرني سياست او لاسوهني قرباني مو کړه، د مقام موقف لپاره مو خپل چاپيريال، خپله ټولنه، خپل اتفاق او خپل عرف عادت هېر کړل. حتیٰ دا مو هېر کړي دي چي د انسان جوړښت او راتګ له کومه ځايه، کوم ځای ته او له کومه وخته دوام لري.

لکه الله جل جلاله چي په دې اړه داسي فرمايلي دي:

هُوأَنشَــأَ كُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَ كُمْ فِـيهَا

ژباړه : الله جل جلاله هماغه ذات دئ چي تاسي يې د مځکي څخه پيدا کړي ياست او دلته يې تاسي ميشت کړي ياست.

نو په دې مانا نه چي د خپل حضور او رب سرغړونه وکړو. د کوم هدف او موخي لپاره چي د ځمکي دنيا ته راليږدول سوي يو، هغه بايد ترسره کړو چي تر څو هم خپل پالونکی روزونکی رب خوشحاله کړو او هم په همدا نړۍ کي سوکاله، ارامه، باسرنوښته او باثباته ژوند ولرو.

ښه چاپيريال هغه دئ چي د يوه هيواد ملي او اقتصادي ګټې عايد په خپل موجوديت کي وساتي او خپل هيواد د پرمختګ په لور وغځوي نو بايد چي په خپل روزانه ژوند کي خپل چاپيريال، خپله ټولنه په نظر کي ونيسو او چاته اجازه ور نه کړو چي زموږ محيط او زموږ ټولنه د ککړتياوو څخه ډکه کړي، زموږ حق دئ چي په مقابل کي د تباه کوونکو ککړتياوو مخنيوی وکړو ځکه هره ټولنه دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلاحيت او مسنونيت مسؤليت لري چي خپل چاپيريال د نا ارامتيا، ککړتيا او بربادۍ څخه وژغوري.

الله ﷻ هغه رحيم، رحمان او مهربانه ذات دئ چي خپل اشرف المخلوقات يې په ستر رحمت چاپيريال باندي نازولی دئ، پاک چاپيريال مو ژوند ژغوري، پاکه ټولنه رامنځته کوي او روښانه راتلونکي مو جوړوي، نو موږ ته په کار ده چي په ښه ډول او په حقوقي اړخ يې ساتنه وکړو. د چاپيريال څخه د ګټي اخيستني لپاره اعتدال شرط دئ، ځکه دا شرط الله ﷻ يو طبيعي خاصيت په موجوداتو کي ايښی ديئ، نو چاپيريال امانت دئ، ساتل يې پر مونږ فرض دي او د چاپريال په قصدي ډول له منځه وړل او تخريبول يو انساني جرم دئ. د مجرم په مقابل کي جدي برخورد کيږي او د قانون منګلو ته سپارل يې زموږ وجيبه او مسؤليت دئ، ځکه د الله ﷻ د رحمت او برکت څخه سرغړونه د دنيا او آخرت ګناه او خلاف کار بلل سوی دئ.

نظافت د ايمان يو رکن دئ، نو بايد خپله ټولنه د ګډوډيو، ناچاريو، بې وزليو او ککړتياوو څخه وژغورو او خپل چاپيريال د يوې پاکي هوا، اوبو او ښه چاپيريال درلودونکي څښتن کړو، تر څو مو ماشومان په پاکه هوا کي تعليم او پرورش وکړي او استوګن اوسي.

ولي زموږ ذهنونه د جوړښت بقاء، د وحشت ناوړتيا ککړتياوو څخه اخستل سوي دي او هغه ارزښتناکه خاوره مو د سرو وينو رنګ خپل کړی او ځوانانو مو د پوهي او علميت پر ځای د جنګ جګړې ماحول خپل کړی. زموږ طبيعي چاپيريال د جګړو له امله نسکور سوی دئ او د چاپيريال ساتنه مو د لاسه ورکړې ده، نو ځکه هر انسان ته په کار ده او خپل وجداني مسؤليت يې وګڼي او تر خپل وسه زيات د خپل ماحول او خپل چاپيريال دفاع او ساتنــــه وکړي، چي تر څو مو ولس، هيواد او خاوره د ښه چاپيريال او د ښه جوړښت اقتدار او سرنوشت اصليت خپل کړي.

سپينه چپنه

له يوه سلمان څخه پوښتنه وسوه چي ستا او د ډاکتر ترمنځ توپير څه دئ؟

هغه ورته وويل: دواړه سپيني چپني اغوندو، د دوکان خلاصېدو اجازه لرو، دواړه له جارحه وسلو څخه کار اخيستلای سو او دواړه تر سلو زيات فيس اخلو.
مګر زه يو ډول بېچاره يم او هغه بل ډول!

داسي چي زه بېچاره د مشتري د وژلو حق نه لرم، خو هغه يې لري!

(c) ketabton.com: The Digital Library

حمیدالله سجاد

د زابل ولایت لنډه پېژندنه...!

د زابل ولایت چې د هیواد له جنوبي ولایتونو څخه دئ او (۸۹۵۰) کیلومتره مربع مساحت لري، د تقریبي احصایې له مخې یې د وګړو شمیر(۹۶۰۰۰۰) تنه اټکل سوی دئ.

د زابل ولایت شمال ته د روزګان او غزنی ولایتونه، ختیځ ته یې د غزني ولایت او لویدیځ ته یې قندهار ولایت پروت دئ. جنوب ته یې د ډیورنډ د تپل سوي کرښې په واسطه له پاکستان سره (۱۸۹) کیلومتره سرحد لری.

د زابل ولایت د اداري وېش له مخې د مرکز قلات په ګډون په (۱۱) اداري واحدونو وېشل سوی دئ، ۱:مرکز قلات. ۲: شاجوی. ۳: ارغنداب. ۴: میزان. ۵: آټغر. ٦: نوبهار. ۷: شنکی. ۸: شهر صفا. ۹: خاک افغان. ۱۰: شملزی. ۱۱: دای چوپان.

د دې ولایت شمالي برخي غرنو نیولي دي، چي د بابا د غره د لړیو څخه شمېرل کیږي. د نوموړي ولایت جنوبي برخي پراخي او هواري دښتي لري. خلګ یې په کرهڼه او مالدارۍ بوخت دي. مهم کرنیز پیداوار یې لکه: غنم, اوربشي, جوار, کچالو, لوبیا او ځیره دي. ځیني مېوه لرونکي وني هم پکښې کرل کیږي، لکه: شفتالو, توت,

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنځله، چارمغز، انار، منې، په تېره بیا ددې ولایت بادام او انگور د پام او اهمیت وړ دي.

دا ولایت دوه مشهور سیندونه لري، چي یو یې د ارغنداب او بل یې د ترنک د سیند په نامه یادیږي، د ارغنداب سیند چي د بابا د غره له لمنو څخه سرچینه اخلي، چي اوږدوالی یې (۱۳۳) کیلومتر ته رسیږي. د برښنا د تولید او د ځمکي د خړوبولو لپاره ښې وړتیاوي لري.

د دې ولایت مشهور غرونه په دې ډول دی: د بولان غر، سور غر، د سرخگان غر، د سور تاک غر، د زابل ولایت خورا فرهنگی او تاریخی سیمي لري، چي په خپله غیږه کي یې ملي شخصیتونه روزلي دي، لکه: میرویس نیکه، شاه اشرف هوتک، شاه حسین هوتک، محمد هوتک او همدارنگه په دې سیمه کي یو شمېر روحاني شخصیتونه هم تېر سوي دي. د دې ولایت تاریخي سیمي، لکه: د قلات غونډۍ، د شاه جوی د هولان رباط سیمه چي تاریخی ارزښت لري د یادولو وړ دي.

دا ولایت د سروزرو او اوسپني خورا پراخي کاني زیرمي لري. نوموړی ولایت د نیمه وچ اقلیم درلودونکی دئ، چي ځیني سیمي وچ او توند بادونه لري، اورښت یې موسمي دئ. د دې ولایت مرکز قلات او شاه جوی ولسوالۍ د ودي په حالت کي دي، نوري ولسوالۍ یې د گټو لاملونو پر اساس وروسته پاته دي. د زابل ولایت ته په تیرو دیارلسو کلونو کیي د مرکزي دولت له خوا چنداني پاملرنه نه ده سوې، دا ولایت د دوه لویو ولایتونو کندهار او غزني تر مینځ پروت دئ، خلگ یې د دې دوه ښارونو سره نژدې اړیکي لري خو خپله په دې ولایت کې ښار جوړوني ته کومه خاصه پاملرنه نه ده سوې.

شعر

پوهېږم نه خو دا منظر را باندې ښه لگیږي
یوه بلینده د شپې په هاغه پورې غره لگیږي

سترگي دي مه اړوه تږی زړه مي مري درپسې
دغه گرمۍ وهلي فصل ته اوبه لگیږي

ښایست خو ډېر دئ خو چي تا ته راغلم درک وکړه نو
په هر یو قبر خو لالیه شمعي نه لگیږي

خدایزده چي ولي مي مهینه ځواني نه خوښوي؟
گنې لمده اوږه خو ډېر ښه په تناره لگیږي

یو وخت مینه وم غزلي مي لوستې دجلان
اوس یې چي هم نوم واورم خوږ راباندي ولگیږي

سیدجیلاني_جلان

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحیم جان حقپال
د ښووني او روزني پوهنحی

د سګرېټو زیانونه او د روږدو پایلي

د روغتیا نړیوال سازمان World Health Organization (WHO) د څرګندونو له مخي په هرو (۸) ثانیو کي یو انسان خپل ژوند د نشیي توکو له امله د لاسه ورکوي او دا یې هم په ډاګه کړې، چي تقریباً شپږ میلیونه وګړي هر کال د سګرېټو د څکولو له کبله خپل ژوند له لاسه ورکوي او د نیم میلیون هغه نورو کسانو روغتیایي حالت خرابیږي، چي د سګرېټو لوګي راکاږي.

که دا لړۍ همداسي روانه وي؛ نو تر (۲۰۳۰م) کلونو پوري به دا شمېر اته میلیونو ته ورسیږي. دا څېړنه ښیي، چي له سګرېټو ډېر اغېزمن سوي کسان به د وروسته پاتي هېوادونو وګړي وي.

ویل کیږي چي په شلمه میلادي پیړۍ کي په نړېواله کچه سل میلیونو انسانانو د هغو ناروغیو له امله چي سګرېټ زېږولې، خپل ژوند له لاسه ورکړي. دا څېړنه ښیې، چي سګرېټ څکوونکي د هغو انسانانو په پرتله ۲۰ – ۲۵ کاله مخکي مري، چي په سګرېټو روږدي نه دي او یا ترې لیري دي.

د سګرېټو زیانونه:

په یو وروسته پاتي هېواد کي د سګرېټ څکول د ځوانانو له پاره د ویاړ وړ کار ښکاري او فکر کوي، چي په دې کار ښه ښکاري. په دې وروستیو کلونو کي افغان ځوانان او مشران د ګلانو چلم یا قیلون په څکولو روږدي سوي یا ځانګړي خوني لري او یا هم په همدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

موخه جوړو سوو ماڼیو ته ورځي او چلم څکوي. په دې خونو او ماڼیو کې د قیلون له پاره ځانگړې میوه یې تنباکو، چې بیلابېل بویونه، رنگ او مزه لري وړاندې کیږي. څېړني ښیي چې د قیلون دود لس ځله له سگرېټو زیانمن دئ.

د دوخانیاتو زیانونه یوازې دا نه دي، چې د زړه او سږو سرطاني ناروغۍ پیدا کوي. بلکې ډېرې نورې خرابۍ پایلې هم لري، لکه: د وېښتانو توئېدل، د پوستکي خرابوالی، د پوستکي سرطان، د غاښونو خرابوالی، د هډوکو خرابوالی، د معدې زخم، د گوتو د رنگ بدلون، د رحم سرطان، د جنسي سلولونو بېوسه کېدل، د ژبې سرطان، د خولې سرطان او ډېر نور رنځونه.

د پوهنې د کچې په لوړتیا او د خبرتیاوو په خپرولو د سگرېټو کارول په پرمختللو هېوادونو کې ټیټ سوي او په ډېرو نورو هېوادونو کې د کښته کېدو پړاوونه وهي؛ خو په هغو هېوادونو کې، چې ډېر وروسته پاتي یا د پرمختگ په حال کې دي، د سگرېټو کارول ډېر دي، چې علت یې ناپوهي او لږ عاید دئ.

څوک چې سگرېټ پرېږدي، د هغو وگړو سطحې ته به ژر ورسیږي، چې سگرېټ نه څکوي؛ په دې شرط چې د ځوانۍ په وخت کې سگرېټ څکول پرېښودل سي.

شعر

لمنه مې ده ډکه له پاولیو خریداره
په ښار کې مو کمې ده د سرېو خریداره

مه ډز وربانده مه کړه دا ظلم دئ سرېه
دوی هم پرېږده و ژوند ته د مرمیو خریداره

را زده یې کړه رضا به یې کړو یار په دې خبرو
راځه موږ هم لږ پوه کړه په زاریو خریداره

په پاتیو به لا هم ونیسی زور د جنگ صحنې
الله دي رانه واخله د مرمیو خریداره

راځه ته یې نن راکړه څو بوسې پرلپسې
نیکزاد به کړې خوشحاله په خولگیو خریداره

هدایت الله نېکزاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسعود ربښتين

حقوق او سیاسي علومو پوهنځی

د امنیت اهمیت

ژوند او امنیت د انسان له اساسي حقوقو څخه شمېرل کېږي، دغه حق په نړیوالو تړونونو او د هیوادونو ملي قوانینو درک او تاکید کړی، کله چي په یوه ټولنه کي امنیت موجود وي نو د افرادو مادي او معنوي حقوق چي په ټولنه کي یې لري، د ویري په اړه یې کوم تشویش نه لیدل کیږي، یعني د امنیت له برکته انسانان کولای سي چي نور حقوق په اساني سره لاسته راوړي، د بیلګي په توګه د امنیت له برکته په یوې ټولني کي د انسانانو ژوند، مال، حیثیت، د اوسېدو ځای، شغل، تګ راتګ، خبري اتري او داسي نور حقوق خوندي وي، دولتونه مجبور دي چي د خپلو افرادو او په مجموع کي د ټولني امنیت وساتي.

په کوم ښار کي چي امنیت نه وي هغه بدترین ښار دی.

همدارنګه امنیت په ملي کچه هم ډېر مهیم دئ، د هر هیواد لومړیتوب په دې کي وي، چي څرنګه خپل ملت ته ارامي راولي.

همدارنګه کله چي حضرت محمد صلی الله علیه واله وسلم په مدینه منوره کي دولت جوړ کړ، نو د امنیت لپاره یې په لومړي قدم کي مسلمانان د یو او بل وروڼه معریفي کړل او مسلمانان یې اتحاد او اتفاق ته راوبلل. په دویم قدم کي یې د بهرنیو قبیلو سره د بهرنیو خطرونو په مقابل کي تړونونه امضا کړل، په پایله کي باید ووایو چي امنیت د ټولني یو له اساسي ضرورتونو څخه شمېرل کیږي او د انسانانو د ژوند له حق څخه وروسته د امنیت حق ډېرضروري دئ.

وایي چي زر دوستان کم دي خو یو دښمن زیات دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمدالله افغان

د ژبو او ادبياتو پوهنځی

نبوي جومات

په مدينه منوره کې نبوي جومات په مکه مکرمه کې تر مسجدالحرام يا کعبې شريفې وروسته په اسلام کې دويم تر ټولو سپېڅلی ځای دئ، چې لومړنی امام يې پخپله محمد صلی الله عليه وسلم وو. دسلطان غالب القعيطي دسپېڅلي ښارونه، حج اواسلامي نړۍ د کتاب له مخې په عرب ټاپو کې نبوي جومات لومړنی ځای وو، چې په (۱۹۱۹ش.) کال په عربي جزيره کې برېښنا ور ورسول سوه.
نبي عليه السلام نبوي جومات د هجرت په دويم کال جوړ کړ. نبوي جومات په مدينه منوره کې ـ چې له هجرت مخکې نوم يې (يثرب)وو- دويم جومات وو. لکه څنګه چې سيف الرحمن مبارکفوري په خپل (الرحيق المختوم)کتاب کې ويلي، لومړنی جومات (قباء) وو. د اسلامي لارښوونو له مخې په نبوي جومات کې لمونځ له مسجدالحرم پرته په هر بل جومات کې تر لمانځه زر ځله فضيلت لري. په دې وسنې جومات کې د پېړيو په اوږدو کې له پراختياوو وروسته د نبي کريم ﷺ او دوو خليفه ګانو ابوبکرصديق او عمربن خطاب قبرونه دي، همدارنګه د رسوالله ﷺ د مېرمنو کورونه هم سته. په صحيح البخاري کې له ابو هريره څخه روايت دئ چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: زما د کور او زما د منبر ترمنځ د جنت يوه باغچه ده، نبوي جومات د نبي عليه السلام استوګنځي ته څېرمه په (٦٣٢) ميلادي کال يعني له نن څخه (۱۴۴۱)کاله مخکې جوړ سو، خو له هغه راهيسې ډېر نوښتونه او پراختيايي کارونه پکښې سوي دي. تر ټولو لوی نوښتونه د باچا عبدالله بن عبدالعزيز د واکمنۍ پر مهال وه او تر اوسه دوام لري. اټکل دئ چې د اوسنۍ پراختيا په بشپړېدو، چې هر کال ميليونه لمونځغاړي (لمونځ کوونکي)په يوه وخت په دې جومات کې ځای سي. پروفيسر سباهيش عمر په خپله مقاله نبي محمد او د مدينې منورې تمدن په نامه مقاله کې وايي: نن د دغه جومات مساحت د اصلي جومات د مساحت په پرتله سل ځله ډېر سوی دئ، چې کابو ټول پخوانی ښار يې نيولی دئ. پروفيسر عمر زياتوي: د جومات بهرنی دېوال اوس له(وادي البقيع)يعني بقيع درې سره پوله لري، چې دا دره د نبي عليه السلام په وخت کې له ښار څخه بېل ځای ګڼل کېده.

د جومات چاپېريال:

د نبوي جومات په ګاونډ کې (الغرقد) هديره ده، چې د نبوت له وخت تر اوسه د ښار د خلکو اصلي هديره ګڼل کېږي. دا هديره اوس د جومات له لويديځ دېوال سره جوخته ده. په بقيع کې سلګونه صحابه ښخ سوي دي، اوس تر جومات حکومتي ودانۍ، روغتونونه، دنګ او لوکس هوټلونه، د پېراو پلور مرکزونه او لويې لارې راتاو دي. د نبوي جومات او مسجد الحرام د چارو د لانبه سمبالښت په موخه د مسجدالحرام او مسجدالنبوي په نامه د عامو چارو يو رياست سته، خو د نبوي جومات خدمات او د پالنې چارې د سعودي شاهي کورنۍ پرغاړه دي، همدا وجه ده چې سعودي پاچا ته (خادم الحرمين الشريفين) لقب ورکړل سو. په نبوي جومات کې لومړي امام حضرت محمد ﷺ وو، بيا وروسته صحابه کرام او نور نسلونه امامان وه. نبي کريم ﷺ کوم مرستيال نه درلود، خو ځيني وخت يې له ابوبکرصديق څخه غوښتنه کول، چې د خلکو امامت وکړي، ويل کېږي يوځل نبي عليه السلام جومات ته ننوت چې ابوبکرصديق امامت کاوه، ابوبکرصديق شاته سو او نبي ﷺ امامت وکړ. د رسول الله ﷺ له وفات وروسته ابوبکرصديق په څلورو خليفه ګانو کې لومړنی خليفه وو، چې امامت يې وکړ. له هغه وخت راهيسې د نبوي جومات ګڼ امامان او خطيبان تېر سوي دي. شيخ علي بن عبدالرحمن الحذيفي په کړکېچن وخت کې د نبوي جومات خطيب ټاکل سوی، خو حکومت د اکتوبر پر يوولسمه جومات ته دوه نور کسان (شيخ احمدالحذيفي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حذيفي زوی او شيخ خالدالمهنا) امامان وټاکل. دغه کسان چې دوکتوراوي لري، د نبوي جومات امامت کړی. د نبوي جومات لومړي موذن حضرت بلال وو، خو نن ورځ لکه څنګه چې شيخ عبدالرحمن خاشقجي په (الرياض) ورځپاڼه کې ويلي، په نبوي جومات کې (۱۷) موذنين (اذان کوونکي) دي او هره ورځ درې موذنين په نوبت اذانونه کوي، مبارکفوري وايي: رسول الله ﷺچې يثرب ته ورسيدی نو يوه ټوټه ځمکه يې د سهل او سهيل په نومونو له دوو يتيمانو څخه په (۱۰)ديناره واخيسته، چې مخکې به خورماوې پکښې وچېدې. په دې ځمکه کې هغه اوښه ودرېده، چې نبي عليه السلام يې مدينې ته راوړی وو، محمدﷺ هم د جومات په جوړولو کې برخه اخيستې ده، په خټه او ډبرو جوړ سو. پر چت يې د خورما پاڼې او خمبې واچول سوې. په لومړي سر کې نبي ﷺ په بيت المقدس کې مسجدالاقصی ته لمونځ کاوه، چې د مسلمانانو لومړنۍ قبله ده؛ خو محراب يې هغه وخت شمالي خواته وګرځول سو، چې قبله کعبې ته وګرځېده، جنوبي دروازه يې وتړل سوه او شمال ته بله دروازه ورکړل سوه. کله چې صحابوو له نبي ﷺڅخه وغوښتل چې د جومات پر چت خټه واچوي، هغه ردکړه. ځمکه يې هم درې کاله وروسته هواره اوجوړه کړل سوه. د جومات د چارو وياند وايي چې مساحت يې په پيل کې (۱۰۵۰)مربع متره وو، بيا د هجرت په اووم کال د نبي عليه السلام په امر (۱۴۲۵)مربع متره سو.

د ځای ښکلا:

د جومات بهرنۍ منظره او چت يې په زړه راښکونکې بڼه جوړسوي، منارې، ستنې، د معمارۍ ځانګړی سبک، د سرولو سيستم او لمونځې يې د کتونکو سترګې ور اخلي. د مسجدالحرام او نبوي جومات د چارو رياست وياند شيخ عبدالواحدالخطاب وايي: د نبوي جومات په انګړ کې (۲۵۰)چترۍ دي، چې له باران، لمر او توپاني باده لمونځ کوونکي ساتي، چې تر هري چترۍ لاندي (۸۰۰)لمونځ کوونکي ځايېږي او ټول ټال يې (۱۴۳) مربع متره ځای نيولی دئ. نبوي جومات اوس (۴۱) دروازې لري، د هري دروازې پرسر د الحجر سورت دآيت ژباړه (په سلامتۍ سره ننوځئ، په امن کې به ياست) ليکل سوی. کله چې نبي عليه السلام د هجرت په لومړي کال جومات جوړ کړ، مساحت يې (۱۰۵۰)مربع متره وو. عکاظ ورځپاڼې د شيخ الخطاب له خولې ويلي: (د هجرت په اووم کال د خيبر له غزوې تر ستنېدو وروسته نبي عليه السلام امر وکړ چې جومات پراخ کړل سي. د نبي عليه السلام له وفات څو پيړۍ وروسته په نبوي جومات کې د پراختيا او ترميم ډېر کارونه وسول، د عمر بن خطاب له وخته، امويانو، عباسيانو او عثمانيانو او آل سعود تر واکمنۍ پوري د حج په موسم کې ميليونونه حاجيان نبوي جومات ته ورځي. دوکتور زاريوا وايي: له عمر بن خطاب نه روايت دئ، چې ويلي يې دي: د نبوي جومات په پراختيا کې پروا نه سته آن که ت رسوريې هم ورسېږي، خو چې په اصل بنسټ ولاړ وي . په (٦٣٨) ميلادي کال د عمر بن خطاب د خلافت پرمهال د خلکو ګڼه ګوڼه د نبوي جومات د پراختيا لامل سوه، عمر د جومات لويديځ، سوېل او شمال ته څېرمه ملکيتونه واخيستل او له جومات سره يې يو ځای کړل خو په ختيځه برخه کې يې چې د نبي عليه السلام د مېرمنو خوني وې، ډېره پراختيا ونه سوه . خليفه عثمان بن عفان هم نبوي جومات پراخه کړ. هغه امر وکړ چې د جومات دېوالونه دي په ډبره او ګچ جوړ سي، په جومات کې يې د اوسپنيزو او ډبرينو ستنو لګولو امر هم وکړ، همدارنګه چت يې په لرګي ترميم کړ. د هجرت په (۸۸) کال د مدينې منورې واکمن عمر بن عبدالعزيز د اموي خليفه وليد بن عبدالملک په امر جومات لا نور پراخ کړ، چې مساحت يې (٦۴۴۰) مربع مترو ته ورسېد. وليد د جومات په څنډو کې د څلورو منارو جوړولو امر هم وکړ او محراب يې له سره ورغاوه. د جومات دننه دېوالونه يې په زرو اونورو توکو سينګار کړل. د پايو شمېر يې (۲۳۲) ته ورسېد. عباسي خليفه ابوعبدالله محمد المهدي هم د (۱٦۱) او (۱٦۵) کلونو تر منځ نبوي جومات لا پراخ کړ، ٦۰ کړکۍ او ۲۴ ورونه يې ور زيات کړل. په (٦۵۴) کال، کله چې جومات وسوځېد، عباسي خليفه "المعتصم" يې د بيا رغولو امر وکړ، خو دا کار ځکه ونه سو چې مغولو بغداد ونيوی او په (٦۵٦) کال يې سقوط وکړ. خو د ترميم او نوښت کارونه د مماليکو په واکمنۍ کې بشپړ سول. په (۹۷۴)کال عثماني پاچا سليمان القانوني ګنبده بيا ورغوله او نوې مياشت يې پرې نصب کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عثمانیانو د خپل دود له مخې سپوږمۍ پر منارو او ګنبدو لګولې، چې په زرو له سینګار سوو مسو جوړېدې.

په(۱۲۲۸) میلادي کال یې ګنبدي ته دسلطان دویم محمد د واکمنۍ پر مهال شین رنګ ورکړل سو. په (۱۲۷۷م) کال نوی جومات ونړېدی، همدا وو چې عثماني سلطان دویم عبدالحمید یې ترمیم او پراختیا ته اړ سو او (۱۰۳۰۳)متره مربع ته ورسېدی. په دې پراختیا کې جومات ته پنځه نور ورونه هم ور زیات سول، دېوالونه یې (۱۱) متره لوړ سول او د ټېلو تر (٦۰۰) ډېر ځراغونه پکښې ولګول سول. په (۱۳۲۷هـ) (۱۹۰۹میلادي) کال نبوي جومات په عربي جزیره کې لومړنی ځای وو، چې برېښنا ور ورسېده. د سعودي واکمني کورنۍ پر مهال پاچا عبدالعزیز آل سعود په (۱۹۵۰م) کال د نبوي جومات د پراختیا امر وکړ، چې مساحت یې (۱٦۳۲۷) مربع مترو ته ورسېد، پایې یې (۷۰٦) ته ورسېدې او ګروپونه (۲۴۳۷) ته ورسېدل. په (۱۹۷۳م) کال پاچا فیصل بن عبدالغزیز جومات له لوېدیځې خوا شاوخوا (۳۵) زره مربع متره نور پراخ کړ او د لویو چتریو شمېر هم پکښې زیات سو. په (۱۳۹۸هـ) کال د پاچا خالد بن عبدالعزیز په امر له پراختیا وروسته پاچا فهدبن عبدالعزیز د (۱۴۰۵) او (۱۴۱۴) کلونو ترمنځ د جومات د پراختیا امر وکړ، په دې پراختیا کې د جومات دروازی لویې سوې په ۴۱دروازو کې یې برېښنایي زینې ولګول سوې او دورازې یې ۸۵ ته ورسېدې .

سربېره پردې یې ګنبدې ترمیم او څلور دنګې منارې جوړې سوې. د نبوي جومات تر ټولو د لویې پراختیا چارې د پاچا عبدالله بن عبدالعزیز په امر په (۲۰۱۲م) کال پیل سوې چې د اټکل له مخې به شاوخوا دوه میلیونه زیارت کوونکې هلته ځای سي. هغه وخت د سعودي د مالیې وزیر ابراهیم العساف ویلي وه: د جومات مساحت (٦۱۴۸۰۰) مربع مترو ته رسېږي او د جومات ټول ټال مساحت به (۱۰۲۰۵۰۰) مربع متره سي. په دې مساحت سره به د جومات دننه یو میلیون لمونځ کوونکي او (۸۰۰۰۰۰) نور په بهرني انګړ کې ځای سي. د جومات د چارو ویاند ویلي، پاچا عبدالله د (۲۵۰) اضافي لویو چتریو نصبولو امر هم وکړ، دا چترۍ په عصري سیستم سمبالي دي، چې له لمر ختلو وراندې غوړېږي او د شپې بېرته ټولېږي او لمونځ کوونکي له سوځنده لمر او بارانه ساتي. دی وایي: کله چې پاچا سلمان واک ته ورسېدی، د نبوي جومات د توسعې د کارونو دوام یې ضروري وباله، تر (۲۰۴۰م) کال پورې به د نبوي جومات په دننه او بهرني انګړ کې تر (۱,۲) میلیون ډېر لمونځغاړي (لمونځ کوونکي) ځای سي. د نبي علیه السلام منبر هغه منبر دئ، چې نبي علیه السلام خپلو صحابو ته پکښې خطبه ویله، سیف الرحمن مبارکفوري وایي: په نبوي جومات کې لومړنی منبر د خورما له لرګي جوړ سوی وو، چې درې پوړه وو، بیا وروسته څلورو خلیفه ګانو هم له دې منبره ګټه اخیسته. د ابوبکر صدیق او عمر د خلافت پر مهال به دواړو د منبر له دویم پوړ څخه خطبې ویلې، خو عثمان بن عفان له لومړي پوړ څخه خطبه وړاندې کوله بیا وروسته یې له درېیم پوړ څخه خطبه ویله لکه نبي علیه السلام چې دا کار کاوه خو د نبي علیه السلام منبر په (۸۸٦) کال په جومات کې د اور لګېدو له کبله وسوځېدی.

محراب: په نبوي جومات کې دوه محرابه دي، په لومړي کې یې نبي علیه السلام امامت کاوه، دا محراب اوس له روضې او اذان ځې سره نژدې دئ. ډاکټر اختر وایي: نبوي محراب ټوله هغه ساحه نیولې چې نبي علیه السلام به پکښې امامت کاوه، مګر هغه ځای یې پاته دئ چې نبي ﷺ به خپلې پښې پکښې اینبودلې، دویم محراب یې عثماني محراب دئ، چې تر اوسه امامان ګټه ترې اخلي. درېیم محراب هم سته چې د ډاکټر اختر په وینا، سلیماني یا حنفي محراب ورته وایي. دا محراب د سلطان سلیمان القانوني په امر جوړ سوی، چې یو حنفي امام پکښې امامت وکړي، خو مالکي امام به له نبوي محرابه امامت کاوه.

زرغونه ګنبده د نبوي جومات له سترو ځانګړنو څخه ده. دا ګنبده د نبي علیه السلام، ابوبکر صدیق او عمر د قبرونو پر سر ده. سمهودي په خپل کتاب (وفاءالوفاء)کې لیکلي دي چې: لومړنۍ ګنبده د نبي علیه السلام پر قبر د هغه تر مړیني (٦۵۰) کاله وروسته په (٦۷۸/۱۲۷۹ه) کال د مصر مملوکي واکمن سلطان المنصور سیف الدین قلاوون له خوا له لرګي جوړه سوه. دا ګنبده په بېخ کې مربع شکل او په سر کې اته زاویې لري. له څو ځله سوځېدو وروسته بیا ترمیم سوې او عثماني سلطان غازي دویم محمود خان بیارغولې ده.

دکتور اختر د رفعت باچا د یاداښتونو څخه نقل کوي چې: ګنبدې سپین رنګ درلود بیا بنفشي رنګ ورکړل سو، وروسته په (۱۸۳۷م) کال زرغون رنګ ورکړل سو.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library